Erindringer fra Generalmajor Julius Paludans Barndom.

Forfattede 1877 af ham selv, ordnede og meddelte ved
Kommandør **C. L. With.**

—

Efter at min Fader[1]) 1794 var bleven kaldet til Slotspræst paa Fredensborg og Sognepræst til Asminderød og Grønholt Menigheder, flyttede han om Sommeren s. A. ud til Fredensborg, hvor han midlertidig havde lejet et lille Sted paa den østlige Side af Chausseen, samme Sted som senere Dr. Lafond beboede. Selve Præstegaarden var nemlig i en af de sidste Formænds Tider afbrændt, men blev i min Faders første Embedsaar paany opbygget, rigtignok anderledes og i langt mindre Stil, end den, hvori den nu forefindes. Naar Indflytningen fandt Sted, mindes jeg ikke; men det er fra den, at mine første Erindringer skrive sig og i den at mine første Barndomsaar forløb, for mit Vedkommende — som for saa mange ligestillede Børn — i Leg med mine samtidige Søskene, „Tvillingerne" som de kaldtes[2]), der var $^7/_4$ Aar ældre, og min Søster Wilhelmine[3]) — lige saa meget yngre end jeg. At vor hele Opdragelse og ydre Udstyr var højst forskjellig fra Nutidens, laa vel nok for en stor Del i Tidsaanden, men en ikke uvæsentlig Omstændighed var forøvrigt ogsaa den, at min Fader ikke var nogen stræng Oekonom; derimod var han utvivlsomt afholdt af mange baade Slægtninge og fremmede. Skjøndt jeg tydeligt erindrer, at der jævnlig var Gæster i Præstegaarden, har jeg dog senere i mit mangeaarige Samliv med min Moder[4]) hørt hende omtale, at

---

[1]) Pastor Peder Paludan, f. 12 Juli 1735, død 24 Oktbr. 1799. 1780 Sognepræst til Tommerup ved Kallundborg. 1785 resid. Kapellan ved Frelsers Kirke i Kbhvn.

[2]) Kommandørerne Christian Carl P., f. 11 Decbr. 1792, † 11 Marts 1859, og Frederik August, † 3 Jan. 1872. Sidstnævnte bekjendt som Chef for Linieskibet „Chr. VIII" 1849 i den ulykkelige Eckernførdeaffære.

[3]) f. 23 Maj 1796 i Fredensborg, † 11 Decbr. 1872, gift 26 Septbr. 1818 med Grosserer, Sukkerrafinadør og Oberstlieutenant i det borgerlige Artilleri David Borgen (f. 21 November 1793, † 1 Febr. 1868).

[4]) Margrethe Benedicte f. Thillerup (f. 5 Decbr. 1762, † 28 Juli 1833) D. af Pastor Th. paa Frederiksberg; gift med Pastor Peder P. 1780.

Smalhans altid var Køkkenmester hos dem baade paa Christianshavn og i Asminderød. Mulig staar dermed i Forbindelse, at jeg, saa længe vi boede der, ikke har ejet nogen Hat eller anden Hovedbedækning, og at jeg ikke lærte eet Bogstav, men muligen kan det jo ogsaa skrives paa Tidsaandens Regning, der ogsaa medførte, at jeg — der var en temmelig ligegyldig Tyksak — af og til fik nogen Tugt, som jeg dog nu erkjender, var vel fortjent.

Uden Tvivl skyldes mange af de Venskabsforhold, som min Moder kunde glæde sig ved lige til sin Død, netop det Selskabsliv, hvori mine Forældre deltog saavel paa Christianshavn som i Asminderød; sidstnævnte Sted spændte det dog kun over de første Par Aar af den korte Tid, Fader levede derude, thi i hans sidste Aar var han meget svag og kunde ikke deltage i nogen Adspredelse. I Oktober 1799 afgik han ved Døden, men da hans Eftermand, Gutfeld (tidligere Præst i Hørsholm) foreløbig forblev i sin oprindelige Bolig, kunde min Moder tilbringe hele Naadensaaret i Præstegaarden. I Efteraaret 1800 flyttede hun derefter til København, som hun efter moden Overvejelse havde valgt til Opholdssted. Vel fandtes der blandt hendes Slægtninge og Venner endel, der ansaa denne Beslutning som en letsindig Handling af den 36aarige Enke med 9 Børn, og der gaves hende adskillige velmente Raad i anden Retning, f. Ex. at hun skulde søge Fribolig paa Fredensborg Slot, der, efter at Dronning Juliane Marie nogle Aar forinden var død, henstod ubeboet, og saa, efterhaanden som Børnene voxede til, see at faa dem anbragte i Handels- eller Haandværkerlære; men takket være hendes bestemte Karakter og hendes Beslutning ikke at ville fjerne nogen af os fra sig, saa længe vi behøvede hendes Hjælp, gjennemførte hun dog sin Beslutning. Det var i al Fald ingenlunde de forfængelige Hensyn, der tillagdes hende, som bleve de bestemmende.

Fader efterlod hende i meget trange Kaar, dog hvilede der ingen trykkende Gæld paa hans Bo, og hendes Forhold bleve endmere vanskelige derved, at hendes Moder, som allerede i nogle Aar havde boet hos os i Asminderød, nu flyttede med.

Hun var Enke efter Pastor Thillerup paa Frederiksberg, hvor han døde; forinden havde han været Præst i Søborg og endnu tidligere i Magleby ved Skelskør. Bedstemoders Tilstedeværelse i vort Hus var i ingen Henseende nogen Lettelse for os, hun var fattig, dertil vranten og gnaven og blev derfor nærmest et Kors, hendes Datter tog paa sig, da hun som Enke flyttede til Hovedstaden. Her levede hun dog ikke længere end et Aarstid eller to efter Indflytningen.

Min ældste Broder, Jens Jacob (f. 23 April 1781, død som Kommandør 18 Oktober 1856) var ikke fyldt 19 Aar, da Fader døde. Han var Student, men efter at have taget 2den Examen fulgte han sin ustyrlige Lyst til at blive Sømand, drog ud som Matros og var saaledes ikke tilstede, da Hjemmet opløstes i Asminderød; saa vidt jeg mindes kom han først tilbage efter Slaget paa Rheden 1801.

Min næstældste Broder hed Georg Flemming (f. 9 Oktober 1782, † 28 Oktbr. 1839, ugift). Ved ham er der at bemærke, at hans Opdragelse fandt Sted, medens Revolutionen i Frankrig var paa sit højeste; den endte, da han var konfirmeret (1795). Paa Grund af de Anskuelser, den ogsaa herhjemme fremkaldte, hvorefter Haandværkerstanden formentes at gaa en glimrende Fremtid imøde, blev denne Broder sat i Tømrerlære: noget hvortil mine Forældre saa meget stærkere fristedes, da den store Ildebrand just indtraf samme Aar (1795) og man nu almindeligt troede paa, at Tømrer- og Murerstanden vilde faa de lyseste Udsigter. Som Lærling var han tilhuse hos daværende Murmester og Brandmajor Kirkerup[1]), hvor hans aandelige Opdragelse just ikke blev fremmet; maaske blev han en taalelig god Tømmersvend, men han maatte ogsaa hugge Is i Gadens Rendestene og som Tjenestedreng følge med Vognen, der skulde hente den unge Frøken (senere Fru Ibsen[2]), der som Enke

[1]) Andreas Johannes K., f. 1749, † 1810.

[2]) Dorethea Cathrine, f. 1779, † 1857; gift 1 G. med Artillerilieut. M. C. Ipsen, f. 1776, † 1802; 2 G. med H. H. Schønberg, f. 1785, † 1845 som Etatsraad og Hofinspecteur.

giftede sig med Hr. Schønberg, oprindelig Skuespiller, senere bekjendt Hofinspektør eller lignende).

Den tredie i Søskenderækken var min Søster Frederikke (f. 8 Novbr. 1784, † ugift 1804). Hun var den ældste af os, der var hjemme ved Opbruddet til København, og jeg tror nok at kunne sige, at Moder i hende havde sin bedste Støtte i disse sørgelige Dage. Jeg har aldrig hørt omtale, om eller hvor Frederikke havde nydt Skoleundervisning, men saaledes som hun staar for mig i Erindringen, var hun kraftig baade paa Sjæl og Legeme, en praktisk, karakterstærk Natur. I den rigtige Betragtning, at Moder ubetinget var i Stand til ved egen Kraft at styre sit Hus i de smaa Forhold, hvori hun nu skulde leve, og at Datterens Tilstedeværelse i Hjemmet snarere vilde blive til Besvær, besluttede denne at søge et Erhverv. En velagtet og velstaaende Familie, Amtmand Arctander paa Frederiksborg, søgte den Gang netop en ung Pige, der kunde gaa Fruen tilhaande, og paa den Maade kom Frederikke der i Huset, hvor hun hurtigt vandt Familiens Venskab, hvilket bl. a. viste sig derved, at Arctander, der sammen med Brødrene Greve og Baron Wedel-Jarlsberg ejede Nymølle, indbød min Moder til en Sommer at tage Bolig der sammen med Frederikke og fire af hendes andre Børn. Det var vist i Sommeren 1803, at vi havde denne uforglemmelige Ferie, hvor vi sammen med A.s Sønner og Sønnen af en rig Englænder, Neldrop, der ejede Ørholm, færdedes i Have, Skov og Mark, vejledede af Huslæreren, den senere saa vel bekjendte Literat Block-Tøxen, der med den ham egne Humor og Godmodighed stadig var vor Fører og Mentor. I mine Svigerforældres, Fabers Hus, var han samtidig en lige saa afholdt Lærer. Fra Nymølle besøgte vi en Gang Digteren Thomas Christoph Bruun, der havde Landsted i Lundtofte. Besøget lededes af Arctander sen., og B.-T. var med.

Min omtalte Søster modtog imidlertid af mig ubekjendte Grunde 1804 et andet Tilbud, idet Fru Sølling f. Eskildsen (Peter Norden Søllings Hustru, bosiddende i Frederiksværn og Bekjendt af vor Familie i Fredensborg) tilbød hende sit Hus i samme Egenskab som hos A.s. Hun naaede imidlertid aldrig

Frederiksværn, thi Jagten, hvormed hun fulgte som Passager, forliste totalt i Nærheden af Gøteborg. En Broder til Digteren Ludvig Bødtcher var ogsaa ombord, men reddede sig ved Svømning og bragte os senere Sørgebudskabet. Hendes Død var et haardt Slag for stakkels Moder.

Endnu hidsætter jeg et Par Ord om denne elskelige Søster, et Bevis paa Forskellen mellem Tarveligheden den Gang og nu. Jeg ejer et Kobberstik forestillende Emiliekilde paa Strandvejen; derpaa har Fader egenhændig skrevet: „Givet min Datter Frederiche Paludan paa hendes Konfirmationsdag d. 31 Martii 1799. P. Paludan." Betragt i Modsætning hertil den Udstilling af Presenter, en Konfirmandinde nu til Dags har at fremstille!

Min Broder Hans (f. 29 Decbr. 1785, † som Krigsassessor og Foged i Norge 27 Juni 1842) var den fjerde i Rækken. I Faders sidste Leveaar samt nogle Aar ind i dette Aarhundrede var han Discipel paa Herlufsholm og som Følge deraf ikke nærværende ved Flytningen fra Asminderød. Mine Erindringer om ham fra den Tid indskrænke sig til, at han paa Grund af sit muntre Sind med Glæde saas af os yngre, de faa Gange han i Ferierne var hjemme; under et saadant Besøg ledsagedes han en Gang af sin Lærer, den almindeligt højtagtede Melchior.

Efter Hans fulgte de allerede paa Christianshavn afdøde Børn Ludvig August (f. 1788) og Christian Carl (f. 22 Maj 1791, † 12 Marts 1792); men af de levende var efter denne:

min Søster Louise den næstpaafølgende (f. 23 Juli 1789, † 23 Februar 1821), 1 August 1813 gift med daværende cand. jur., senere Herredsfoged og Justitsraad Jesper Peter With[1]) (f. 16 Marts 1791, † 5 Febr. 1854). Hun havde nydt Skoleundervisning her i Staden, hvor hun en Tidlang boede i et Pensionat, men den standsede snart, om det skete af oekonomiske Hensyn eller fordi hun havde været meget stærkt angreben af Børnesygdomme, ved jeg ikke.

De næste i Rækken vare mine allerede foran omtalte Tvillingbrødre Christian Carl og Frederik August, der gik i deres

[1]) Meddelerens Bedstefader.

8de Aar, da Indflytningen skete. Hos Landsbyens meget respektable Skolelærer, den slesvigske Seminarist Holgersen, havde de nydt nogen Undervisning sammen med tvende af H.s Pensionærer Christian Tuxen og Sass, desuden deltog nu og da P. B. P. Recke[1]) og jeg i Undervisningen, om end ikke til megen Gavn for nogen af os. Chr. Tuxen var en vild Krabat, der en Gang lagde et fyldt Krudthorn ind i den opvarmede Kakkelovn i Skolestuen; da Krudtet exploderede, revnede Ovnen.. Saa blev han sendt hjem til Helsingør, blev siden Søkadet men døde ung. Sass var Slægtning af Madam Holgersen og blev i Tidens Løb den almindelig agtede og velstaaende Grosserer S. her i Staden. Recke var næstyngste Søn af den paa Fredensborg boende Kaptajn (senere Major) R.[2]), bekjendt ved Anlæget af Esrom Kanal og Humlebæk Havn (den senere nedlagte) samt Søborg Søs Udtørring. Recke selv og jeg bleve senere samtidig Frikorporaler og Officerer.

Mærkelig nok var der af det store Asminderøds Sogns sex Skolelærere ikke færre end fire, hvis Navne begyndte med „Hol", nemlig foruden Holgersen, Holm, Holstebroe og Holst. R.s Undervisning var forøvrigt ikke stadig, idet hans Fader jævnlig havde Huslærer til sine Børn, blandt hine mindes jeg Heger, den velbekjendte Skuespiller, Rahbecks og Oehlenschlægers Svoger samt en Hr. Sletting.

I Søskenderækken kom derefter jeg Julius Ferdinand (f. 13 Septbr. 1794[3])), jeg var følgelig den femte af de fra Præstegaarden tilstedeværende Børn. Blandt mine samtidige Kammerater vil jeg først omtale Fritz Hammer, hvis Liv senere blev ret mærkeligt. Han var Søn af Kromanden Hammer i Asminderød, den samme, der ved Overfaldet 1807 meldte sig som frivillig Herregaardsskytte og som da medtog sin 13—14aarige Søn. Fritz blev derefter optaget i det saakaldte Guidekorps, men afgik

---

[1]) f. 1793, † 1847. Kaptajn i Ingeniørkorpset.

[2]) D. A. v. d. Recke, f. 1755, † s. Oberst 1811.

[3]) Død som afsk. Generalmajor 15 April 1879; gift 1) 15 Septbr. 1828 med Johanne Petrine f. Bang (f. 17 Oktbr. 1798, † 21 Marts 1832). 2) Gotfredine f. Faber (f. 9 April 1798, † 10 Oktbr. 1882).

senere for at modtage en Post som Opsynsmand ved Brændeudskibningen fra Dronningemøllen. Han blev senere Fader til den velbekjendte Kaptajnlieutenant H. i Marinen. Efter mange Aars Forløb traf jeg engang sammen med disse H.s igjen, ved hvilken Lejlighed sidstnævnte optraadte som Kusk for mig. I 1836 vilde jeg nemlig besøge min Kones Onkel, Faber, der var Fyrinspektør paa Nakkehoved. Fra Helsingør havde jeg tænkt mig at kunne naa Gilleleje tilfods, inden Natten faldt paa, men det lykkedes ikke, og jeg tyede da ind til H. ved Dronningemøllen, hvor jeg vel blev modtaget gæstfrit men dog af flere Grunde ikke kunde forblive Natten over. Han lod da sin flinke, tolvaarige Søn (Kaptajnløjtnanten) sent om Aftenen køre mig til Gilleleje, hvor jeg midlertidig søgte og fandt Logi hos Kromanden Mentz, der, som han udtrykte sig, havde gjort den Saltomortale fra Snedker i København at blive Kro- og Landmand, hvilken Saltomortale senere lykkedes ham helt vel.

For det meste tilbragte vi Børn Tiden hjemme, stundom færdedes vi dog i Fredensborg Have, nu og da søgte vi ud til Begtrup[1]), en forhenværende Pagehovmester, der ejede en Gaard i Ebbekøbsvang; fra Fredensborg Have mindes jeg endnu det lille Murerarbejde, som i en Afkrog egenhændig er opført af Frederik VI, medens han var under stræng Optugtelse af Juliane Marie; det var højst primitivt udført, laa i et Vildnis af Ukrudt og bar tydelige Mærker af Forfald, først langt senere blev der hygget om det med Indhegning o. a., saa at det nu let kan findes af dem, der ville see det.

I det mindste een Gang i denne Periode var jeg med paa en Udflugt til Helsingør, hvor vi besøgte Onkel Christopher Lønborg[2]), der var gift med min Faster Cecilie[3]) og tjente som Kaptajn i det der garnisonerende Regiment, sjællandske Jægerkorps, eller — som det ogsaa betegnedes — „Schacks Jægere".

Hjemme i Præstegaarden gik Tiden med Leg i Gaard og

---

[1]) Jens Worm B., f. 1762, † 1841 i Fredensborg som Krigsraad.

[2]) f. 15 Febr. 1753, † 4 Juni 1827 som Oberst og Kommandant i Nyborg, gift 14 Jan. 1783.

[3]) Cecilie Cathrine (f. 29 Jan. 1763, † 20 Marts 1840).

Have; efter at Louise fra sit Pensionat var kommen tilbage — formodentlig efter Faders Død — blev hun hurtig den anførende; naar hun raabte „kom Drenge, skal vi lege", saa kom vi alle villigt, hvad enten vi burde eller ikke.

Den yngste af os alle var Søster Wilhelmine (se pag. 180), der kom til Verden, endnu førend Præstegaarden var bleven færdig. Fader holdt tilvisse meget af alle sine Børn, men denne lille buttede Pige med det krøllede Haar betragtede han dog med særlig Fornøjelse lige til det sidste. Under den Sygdom, der endte med Døden, havde han daglig givet hende en Skilling, for hvilken hun i Kroen kunde købe en „Pilar" e. a. Hvedebrød. Da han en Morgen sad i Dagligstuen, nærmede hun sig for at faa „sin Ret". „Jeg har ingen Enesteskilling," sagde han, „der har Du en Toskilling, den ene for idag den anden til imorgen;" men om Natten til denne Morgen døde han.

For min Erindring staar det paafølgende Aar — Naadensaaret — ikke væsentlig forskellig fra de nærmest foregaaende, men for Moder har det ganske sikkert været et besværligt, kummerfuldt og sørgeligt Aar, skøndt hun aldrig hverken den Gang eller senere beklagede sig overfor os Børn. Ved Flytningen til København opstod en ny Epoke i mit Liv, det er ved den, de paafølgende Blade skulle dvæle.

Moders nye Bolig laa ved Volden, som den Gang dannede den ubetingede Grænse mellem Byen og Landet. Hvad der laa uden for Voldene, var næsten et Terra incognita og i flere Retninger yderst ubehageligt at komme i Berøring med. Navnlig vare de stinkende Rendestene paa Vesterbro afskyelige, opfyldte som de vare med alskens Affald fra Slagterhusene. Det er tvivlsomt, om de havde andet Afløb end det, Tyngdeloven bevirkede, hvorved altsaa endel suksessive sivede ned i Jorden, muligvis har der dog existeret et Afløb ud mod Kalvebodstrand; ogsaa Grøfterne langs Vester Farimagsvej vare stinkende Pøle, der opsendte boblende Blærer med en modbydelig Lugt. Ikke bedre var der, naar man begav sig ud ad Nørrebro, Grøfterne langs Blaagaards Have og Blegdamsvejen kunde fuldt ud staa Maal med de tidligere nævnte. Og dog var der ikke faa vel-

staaende Familier, der havde Sommerlejligheder langs bemeldte Grøfter. Som et særlig afskrækkende Sted omtalte Moder fra den Tid, hun var Præstedatter og boede paa Frederiksberg, en Bygning kaldet „Bjørnsdal" umiddelbart vest for Wodrofsaaens Løb under Vesterbrogade[1]), den Gang et langt etetages Hus, hvis Tagskæg laa under selve Vejens Niveau. Til dette Hus, hvis Ejer gik under Navnet „Paul i Hullet", var Adgangen kun over en stinkende Rendesten og ad en stejl Trætrappe. Og i dette Hus fandtes Gæstgiveri!

Valget af Moders Bolig stadfæstede ikke den umilde Dom, at det var Forfængelighed og Forlystelsessyge, der skulde have bestemt hende til at flytte ind i Hovedstaden. Snarere har det været Hensynet til, at vi Børn vare vante til Landlivet og derfor nødig maatte skrues ind i usunde og snevre Gader, der slog Hovedet paa Sømmet. For saa vidt naaedes ogsaa det tilsigtede Maal, saa godt da Omstændighederne tillod det. Boligen var en første Salsetage i en Gaard (Matrikel Nr. 168—69) opført efter den store Ildebrand 1795. Lejligheden bestod kun af fire Værelser, Køkken og Pigekammer, forøvrigt var der Brændevinsbrænderi i Gaarden, som gik under Navnet „den forgyldte Elefant". At give de enkelte Steder særlige Navne var ret almindeligt i hine Tider; exempelvis kan jeg nævne, at bemeldte Elefant var det midterste af fem Huse, af hvilke det nordligste kaldtes „den hvide Hane", det sydligste „den forgyldte Stokfisk"; længere mod Syd udfor Halmtorvet laa „den lille" og „den store norske Løve"; i Borgergade havde man „Landgreven", i Adelgade „Ryttervagten", paa Christianshavn „Kulposen" o. s. v.

Lige over for vort Hus havde Volden sin „Schackens Bastion", og i den laa Portlukkerens Bolig samt „store Kongens Mølle"; Portlukkeren var en Kaptajn Høhling[2]), hvis ene Datter[3]) længe derefter blev min Tante; Møllens Ejer var en velvillig, gammel Mand, ved Navn Møller, han havde to voxne Døttre og en

---

[1]) Formodentlig det nuværende Vesterbrogade Nr. 39.

[2]) Samuel Christoffer H., Vagtmesterløjtnant, f. 1725, † . . .

[3]) Wilhelmine Sophie Christine H., f. 1764, † 1838, gift 1817 med Kammerraad Hans Paludan, f. 1758, † 1820.

Mængde Sønner, hvoraf den ældste var Mestersvend, en anden Svend paa Møllen, og blandt hvilke vi snart fandt jævnaldrende Legekammerater paa Pladsen mellem Møllen og Høhlings Have. Saa længe vi holdt os uden for Skildvagtens, Vagtens og Patrouillens Synskreds, gik Legen her storartet, men ikke sjeldent viste disse frygtede Autoriteter os, at selve Møllerens Myndighed ogsaa havde sin Grændse. Legepladsen var naturligvis et stort Gode for os, og vi benyttede den da ogsaa, selv efter at Møller havde omskiftet denne Ejendom med Bispebjergs Mølle og overdraget den til en Ibsen, Fader til tykke Ibsen i fyenske Dragoner (velbekjendt for sin Sang). Den sidste af Sønnerne Møller, som jeg kjendte, var en falleret Isenkræmmer.

Hvorledes selve Flytningen med Hensyn til Bedstemoder, Moder, Louise, Christian, Frederik og Wilhelmine gik for sig, er mig aldeles ubekjendt, rimeligvis er den udført ved Sognebeboernes Hjælp, jeg mindes derimod, at Frederikke og jeg selv kørte med det første Flyttelæs, med hvilket jeg uden Overtøj eller Hovedbedækning — der i de Tider ansaas for rene Overflødighedsgjenstande — en raa Efteraarsaften arriverede til Hovedstaden længe efter, at det var bleven mørkt. Just ikke noget glimrende Indtog!

De sidste Maaneder i det attende Aarhundrede forløb uden at efterlade sig noget blivende Spor i min Erindring; først fra 1. Januar 1801 dukker et Minde op over de ganske dagligdags Oplevelser, idet jeg den Dag med mine ældre Søskende var i Frue Kirke for at overvære Jubelfesten i Anledning af det 19de Aarhundredes Indvielse. Der var stor Trængsel; jeg selv kun 6—7 Aar gl., saa at det meste af, hvad der skete, gik mig ubemærket forbi.

Et af de første og vigtigste Spørgsmaal, der beskæftigede Moder, efter at vi vare komne i Orden, var hendes Børns Skoleundervisning, med hvilket det jo ogsaa hidtil havde været smaat bevendt. Resultatet blev, at Louise, der ifølge sin Alder kun havde en kort Tid tilbage, inden hun maatte betragtes som færdig, kom i Skole hos en Madam Schau, hvor hun forblev indtil efter Konfirmationen, for hende betalte Moder selv. For

Tvillingerne opnaaede hun derimod Skolehjælp af den daværende almindelig elskede Kronprindsesse Marie, de bleve derfor strax optagne i det den Gang højt ansete Schouboeske Institut, hvor de forblev, indtil de 1804 kom ind paa Søkadetakademiet. Selv efter at dette Skridt var naaet, vedblev Prindsessen, der siden som Frederik VI's Gemalinde blev Landets Dronning, at understøtte dem, foruden at hun ogsaa paa andre Maader viste min Moder sin Bevaagenhed.

Som et Exempel herpaa indskyder jeg Omtalen af et Møde, Moder havde med hende i Frederiksberg Allé. Som bekjendt var den Gang Frederiksberg Slot Sommer-Opholdssted for Størsteparten af Kongehuset, Søndag Eftermiddag plejede derfor baade højt og lavt staaende Københavnere at lystvandre ud til den smukke Have, hvor det jævnligt hændte, at Kronprindsen og hans Gemalinde viste sig blandt Folket. Ogsaa Moder, ledsaget af de fleste Børn, var en Søndag kommen derud. Vi mødte Fyrsteparret i Alléen, hvor Prindsessen venligt tiltalte hende, hvilket vakte en umaadelig Opsigt; ja, det forekommer mig endnu, at hele Folkeskaren som med et Trylleslag blev staaende stille for at beskue den, hvem en saadan Naade blev til Del: noget, der forøvrigt ogsaa kun yderst sjeldent hændte.

Jeg skulde da ogsaa i Skole, og en gammel, agtværdig Præsteenke, Madam Nyholm, der holdt en Poge- og Pigeskole, blev min første Lærerinde; den vistnok overmaade beskedne Betaling udrededes af min Faders Fætter og Svoger. Lokalet var tarveligt og svarede for saa vidt til Undervisningen. Mad. Nyholm boede paa Hjørnet af Nørrevold og Frederiksborggade, hvilket var en heldig Omstændighed, thi saa kunde Louise følge og hente mig, da hendes Skole laa i Nærheden. Ikke længe efter at Bedstemoder var død, fik Louise en jævnaldrende Skolekammerat, idet Hanne Bendixen kom tilhuse hos Moder. Hun (H.) var Datter af Farver B. i Fredensborg, der paa Grund af sit Giftermaal med en af Moders Slægtninge kaldte hende Søster. Undertiden kneb det med at passe Tiden om Morgenen, thi en saadan Luxusartikel som et Uhr fandtes ikke i vor Besiddelse, vi plejede som oftest at rette os efter Vagtposternes Afløsning.

Ved en Lejlighed — rimeligvis Flyttedag 1802 — kom dette til at spille os et slemt Puds. Vagten ved Nørreport plejede nemlig at afløse Kl. 11 Form., men da vi nævnte Morgen passerede Porten i den Formening, at Kl. var 9, stod Vagtafløsningen opmarcheret. Nu troede vi, at Tiden rent var løbet fra os, og efter endel Parlamenteren vendte vi slukørede tilbage til Moder. Det viste sig imidlertid, at det var os og ikke Vagten, der denne Gang havde haft Ret. Kl. havde virkelig været 9, men paa Flyttedagene skete Afløsningen to Timer tidligere end sædvanlig. Dette er den eneste Gang, jeg nogensinde har skulket fra Skole.

Inden vi tre Drenge havde faaet formel Adgang til Legepladsen bag Møllen, blev Søndagformiddag i Reglen anvendt til Spadseretoure paa Volden. Den mindeværdige Skærtorsdag 2den April 1801 vare vi just komne ud paa en saadan Tour sammen med en af Moders Veninder, en Frue Leth, som var flygtet fra Christianshavn hen til os af Frygt for Bombardement, da der pludselig i vort Hjem hørtes en stærk Kanonade ude fra Rheden. Lyden af denne, Generalmarchen i Gaderne samt Frygten for baade mulige og umulige Følger, som denne usædvanlige Begivenhed kunde medføre, foranledigede Moder til hurtigt at sende Pigen ud efter os. Denne lille Begivenhed, saa ubetydelig den i og for sig var, er egentlig den eneste personlige Erindring, jeg bevarer om denne Danmarks Hædersdag, forresten mindes jeg dog ogsaa, at Stemningen i Folket var fortrinlig; jævne Folk higede hen til det Bureau, hvor man kunde blive antaget til Tjeneste paa Blokskibene, og hvor der strax udbetaltes hver antagen 15 Rbd. Studenterne samlede sig til et militær Korps, jeg tror under Hertugen af Augustenborgs øverste Ledelse, i det mindste gav Hertuginden Louise Augusta (Chr. VII's Datter og Kronprindsens Søster) dette Korps sin første Fane: lyseblaa, broderet med Guld. Hofmarchal Hauch, en af Datidens Hædersmænd, var nok ogsaa en af de første i Korpsets Stab, og Kapellets Musici dannede dets Musikkorps. Det var mig den Gang paafaldende at see, at den store Tromme blev baaren paa Ryggen af en Arbejdsmand, da Korpset nogen Tid efter rykkede ud til Øvelser paa Nørrefælled. Begejstringen holdt sig dog ikke længe;

allerede længe før 1807 var dette smukke Korps saaledes hensygnet, at det faktisk maatte betragtes som opløst; senere (1807) gjenoprettedes det vel, men sandelig ikke med den Interesse som i 1801; adskillige af dets Officerer gjorde ganske vist deres bedste for at vedligeholde Aanden, men der var andre, som virkede i modsat Retning, karakteristisk er det saaledes, at Universitetets Bestyrelse aldrig viste Korpsets Chef og Stab saa meget Hensyn, at den f. Ex indbød disse til at overvære dets Fester, ligesom at en Professor (Joachim Fr. Schouw) en Gang udtalte, at Forskjellen mellem Hæren og Korpset bl. a. viste sig deri, at i hin steg Graderne opad fra „Gemen" (ɔ: Menig), i dette derimod var det Officererne, der vare de mest gemene. Naa, et Stænk af Sandhed var der forresten nok i denne Paastand. Korpset førte derefter en sygnende Tilværelse, indtil det 1862 helt opløstes; senere er der som bekjendt fremstaaet en Affødning af det i det akademiske Skyttekorps.

Moder holdt nok af lidt selskabelig Omgang, men havde ikkun Midler til at se gode Venner i største Tarvelighed, og herved kan bemærkes, at hvad man nu i Almindelighed forstaar ved dette Ord, i hin Tid snarere gjaldt for Luxus. Vort Hjem blev derfor ogsaa i disse Aar jevnlig besøgt af mine ældre Brødres og Søstres Venner og Veninder, navnlig bragte Hans, efter at være hjemkommen fra Herlufsholm, ikke faa af sine Bekjendte tilhuse. Blandt disse erindrer jeg navnlig to Brødre Bech og flere Brødre Schmidt; sidstnævntes Fader var i Aarhundredets Begyndelse Ritmester eller Major i sjællandske Rytterregiment og boede i Næstved, men afgik derfra tillige med flere andre. En af Brødrene, Mathias[1]), havde en sand Mani for at gaa godt klædt; for at tilfredsstille denne Trang tog han Tjeneste i det ene Frikorps efter det andet og havnede endelig efter 16 Aars Forløb som Officer i Linien, hvorfra han 1842 afskedigedes. I Mellemtiden havde han først været i Studenterkorpset (blaa), dernæst Livjæger (grøn), saa i et andet Studenterkorps (sort) derpaa i norske Livregiment (højrød med lysegule Rabatter) og

[1]) Math. Henrich S.

i dette Regiment skiftevis været Grenader, Musketer og Jæger; han fik da Lejlighed til at bære de lange Fjerbuske, som den Gang vare paa Moden, henholdsvis hvid med blaa Top og grøn. Senere kom han ind i sjællandske Jægerkorps, hvor Uniformen var graa, og forsattes endelig til det holstenske Landsenerregiment, hvor han døde som Major i lyseblaa Uniform. Medens jeg nedskriver disse Bemærkninger om ham (i Juni 1877), averteres hans Søsters Død. Hun var 88 Aar gammel og havde sine sidste 45 Aar været Priorinde i Støvringgaards Kloster.

Af Moders Slægtninge levede fem Familier her i Staden, nemlig Præsten J. L. Paludan[1]) ved Trinitatis Kirke (den samme, der betalte mine Skolepenge og som havde Landsted paa Blegdamsvejen), han var gift med Faders Søster. Den 2den Familie var Renteskriver Hans P., Stempelpapirs Kommissær, Faders Broder, først gift med en Jfr. Krag[2]), senere — paa sine meget gamle Dage — med Frk. Høhling, Datter af den tidligere omtalte Portlukker; han (P.) var en godmodig, velvillig Mand, godt lidt af mange, og ikke uden Lune og anden Begavelse. Jeg har saaledes fundet hans Navn blandt Salmedigterne, ogsaa andre Vers skrev han som oftest paa Mel.: „Langt mer end Guld er Druen værd" eller „Druen voxer paa vor Klode"; disse sidste vare navnlig dedicerede til hans Velynder, Raadmand Bech[3]), Svigerfader til Orla Lehmanns Fader og Justitiarius Lowzow. Bemeldte L. vilde en Morgen hjælpe Tjenestepigen med at aftage Vinduerne til Polering men fik Overbalance, styrtede ud og forslog sig meget slemt. Enkedronning Marie yttrede i den Anledning, at hun vel kunde forestille sig, at en Glarmester faldt ud af Vinduet, men at det skulde hænde en Gehejme-Konferentsraad, det var dog uhørt.

Min oven omtalte Onkel J. L. Paludan havde en ældre Halvsøster, Ane, der allerede, medens mine Forældre boede paa Christianshavn, var Enke efter Godsforvalter Møller paa Sorø

[1]) Johan Lønborg P., f. 1757, † 1840, gift 1788 med Anna P., f. 1760, † 1827.

[2]) Jacobine Cathrine K., f. 1767, † 1816.

[3]) Peder B., f. 1757, † 1818, Etatsraad, Borgermester.

Akademi. Da Moder flyttede hertil, var denne Tante Ane Kammerfrue hos Frederik VI's Søster, Hertuginde Louise Augusta til Augustenborg, og beboede meget indskrænkede Lejligheder, hvad enten Hertuginden holdt Hof i sit Palæ i Bredgade (det nuværende Musikkonservatorium) eller paa Frederiksberg, men hun og hendes Datter Nicoline, der senere blev gift med sin Fætter, Kongslev, var alligevel meget gæstfri, og i deres Hus kom vi jævnlig om Søndagen. Ved Slotsbranden 1794 var Tante paa et hængende Haar nær indebrændt, men frelstes dog med Livsfare af sin Broder.

Klædekræmmer Bøttger[1]) er den næste Familie, jeg bør omtale. Han var gift med min Moders Søsterdatter Frederikke Hansen[2]). Trods deres store Aldersforskel bestod der dog mellem hende og Moder et oprigtigt Venskabsforhold, hvori senere Søster Louise, da hun var bleven gift, ogsaa indlemmedes. Frederikke var med al hendes næsten til Latterlighed grændsende Sødtalenhed en hjertensgod og kærlig Kvinde. Hendes Mand var Søn af en Ærketysker[3]), der havde forstaaet at samle sig en anseelig Formue, men denne Egenskab arvede Sønnen destoværre saa lidet af, at han omtrent 1805 fallerede. Uagtet Arven efter hans Fader senere hjalp ham noget paa Fode igjen, varede dette dog kun en Tid, og de levede længe (han længst) i meget smaa Kaar. Af deres Børn er den yngste Præst i Jylland, en anden døde som Student[4]), og en Datter[5]) blev gift med Digteren, Hofpræst Zahle og var altsaa Moder til Politikeren Chr. Z. og Institutbestyrerinde Nathalie Z.

Frederikke Bøttgers Fader[6]) tilligemed hans gamle Søster, der gik under Benævnelsen „Tante Langsted", dannede den femte Kreds af Familien, om den end ikke tog Del i Selskabskredsen. Samme Hansen var Søn af den i sin Tid vel bekjendte Kromand i Taarbæk „Mester Hans", der altid med Huen i

[1]) Melchior Bøttger, f. 1771, † 1844.
[2]) Frederikke Marie Hansen, f. 1776, † 1839.
[3]) Peter Chr. B., † 1811, Forstander for St. Petri Kirke.
[4]) Peter Chr. B., † 1820.
[5]) Wilhelmine Cathrine Louise, f. 1802, † 1837.
[6]) Rasmus Hansen, † 1814 i sit 74 Aar, Justitsraad.

Haanden plejede at ledsage sine Gæster til Vogns sigende: „Farvel, Farvel! kom snart igjen, Mester Hans er altid hjemme". Hans Søn — vor Slægtning — begyndte sin Løbebane som Skopudser hos Bygmesteren af Nivaa Havn, blev Skriverdreng, ansattes senere som Renteskriver (Kontorchef i Rentekammeret) og afgik i Aarhundredets Begyndelse som Justitsraad. Jeg har kun kjendt ham i hans sidste Stadium og har Grund til at ansee ham som en selvgod, egoistisk, myndig og fordringsfuld Herre, han var meget modtagelig for ondt Vejr og dertil latterlig forsigtig; da han var 60 Aar gl., gik han med Muffe og lod sig hente hjem af sin gamle Pige. Naar vi med lange Mellemrum bleve tvungne af Moder at gaa til ham, fik vi bestandig en eller anden aandløs Formaning eller Advarsel, som f. Ex. da jeg præsenterede mig hos ham efter min Udnævnelse til Officer. „For hvad jeg vil sige Dig, er min S'æl dette hersens: naar Du kommer paa Vagt, maa Du ikke sove og stole paa, at Gefreiteren vækker Dig, naar Ronden kommer. For sover Du, saa sover Gefreiteren min S'æl ogsaa!"

Den Gren af Familien, af hvis Selskab vi havde størst Udbytte, var ubetinget den førstnævnte, Præsten Johan Lønborg Paludan, hvor Moder bestandig var velkommen med hele sin Flok, hvad enten han boede i Byen eller paa sit Landsted ved Blegdamsvejen (5te Dam) tæt ved Balletmester Galeottis Ejendom. Gjennem denne vor Onkels Hus kom vi efterhaanden paa ny i selskabelig Berørelse med flere Familier, som Moder fra sin Christianshavnske Periode havde kjendt. Man havde nemlig i Onkels Kreds oprettet de saakaldte Søndagsselskaber, til hvilke en fem, sex Familier skiftevis indbød hverandre til et tarveligt Aftensmaaltid, hvor der kun maatte serveres The, dernæst Vespersnaps og Syltetøj, dog kun med een Ske til fælleds Brug, skaaret Smørrebrød og Kage. Vin forekom aldrig, derimod til Tider Øl, men aldrig flere end 1 Glas, hvoraf hele Selskabet maatte drikke; jævnlig etableredes der adskillige Spilleborde, hvori Moder var en villig Deltager, hvad enten det galdt Whist eller l'Hombre. Ved disse ugentlige Sammenkomster var det velseet, at Vært og Værtinde indbød nogle, der formelt stod udenfor Ringen, hvor-

ved lidt mere Afvexling tilvejebragtes; paa den Maade kom Moder og hendes voxne Børn ind i Kredsen, naar det var Onkels Tour at samle Familierne, og forresten ogsaa hos endel af de andre.

Ad denne Vej kom hun atter i Forbindelse med sin Mands tidligere Omgangsvenner, Præsterne Thy og Fallesen, ogsaa med Kaptajn (senere Admiral) Arenfeldt, Kaptajn Klaumann (siden Major og tilsidst Toldinspektør i Nyborg), Tapetfabrikant Henriques, Grossererne Magnus og Maribo, Madam Cantor o. fl. Det maa anerkjendes som et smukt Træk, at medens man villigt og hyppigt indbød Moder og hendes Børn, stilledes der aldrig nogen Fordring til hende — hvis Kaar man selvfølgelig kjendte om at gøre Gengæld.

Angaaende de nævnte Jødefamilier skal det bemærkes, at det var disse, hvem en stor Ulykke overgik, da de en Efteraarsaften skulde køre hjem i Karet fra Mariboes, der ejede og beboede „Rolighed" (hvor nu Sygehjemmet er beliggende). Kusken væltede med Vognen ud i Ladegaardsaaen, og fire Damer druknede, inden de kunde komme ud, deriblandt Md. Magnus og en Md. Henriques, gift med en Galanterihandler, en meget smuk, men vist ogsaa noget forfængelig Dame[1]). Ulykken vakte megen Opsigt og gav Anledning til, at den Række Piletræer, der stod langs Aabredden, blev anbragt. Selskabsdragten paa den Tid var for alle Damer nedringet Kjole, og blandt de mest nedringede var den omtalte Md. H. I et Selskab hos Onkel bemærkede Fru Arenfeldt, der havde en skarp Tunge, i Forbigaaende til hende: „Fryser De ikke? Gud ske Lov at jeg er over de 37 Aar (Md. H.s Alder), saa jeg behøver da ikke at gaa nøgen." Fru H.s Datter var ogsaa meget smuk men noget forskruet; Bøttgers kaldte hende „Hanne Henrykkelse".

Kort Tid efter at Moder havde taget Ophold i København, fornyede hun Bekjendtskab med Fru L. Lüttichau og Fru Kinchel, der begge tidligere havde besøgt os i Asminderød, medens de laa paa Landet i Fredensborg. Sidstnævnte var en ung Enke, jeg tror fra Vestindien, og i Slægt med Fruerne Lüttichau. Fru L. L., født Lunding, blev skilt fra sin Mand, der da flyttede til

[1]) Ulykken skete i Novbr. 1812 (Kbhv. Adressecont. Efterr. 1812, Nr. 281).

sin Ejendom „Store Grundet" ved Vejle, hvor han senere giftede sig med en anden Fru L., der besad Tjele, Konen forblev her i Byen med deres tre Børn, som tillige med Fru Kinchels Datter i Moders Børn snart fandt jævnaldrende Legekammerater, da deres respektive Mødre boede i vor Nærhed. Fru L.s Sønner Hans Helmuth og Mathias gik i det Schouboeske Institut, hvor — som anført — ogsaa mine Tvillingbrødre vare optagne, og den Omstændighed styrkede naturligvis yderligere Sammenholdet, der i Tidens Løb udviklede sig til hengivent Venskabsforhold mellem os fem, et Venskab, der varede, indtil Døden sukcessive skilte os ad. Hans Helmuth døde som Overpræsident i København, Mathias som Generallieutenant og Ejer af „Store Grundet"; han var Krigsminister i 1856, da jeg blev Generalmajor; længe forinden vare vi sammen paa „Gjethuset" (den senere militære Højskole paa Kongens Nytorv), han som Artillerikadet, jeg som Frikorporal[1]). L. blev som Artillerioffícer udkommanderet, han deltog i Felttoget i Meklenborg 1813, var siden ved Auxillærtropperne tvende Gange, og da disse sendtes hjem, ansattes han i Jylland, hvorhen hans Interesser for Landvæsenet, som Ejer af Store Grundet, drog ham. Som Major vendte han tilbage til Hovedstaden. Broderen Helmuth studerede Jura, blev Auditør og Regiments Kvartermester, senere Herredsfoged og Amtmand, med Opholdssted i Odense, hvor jeg flere Gange har besøgt ham.

I samme Hus, hvori vi boede, levede ogsaa den Deputerede i Rentekammeret, Mandix[2]). Med denne Familie, kun bestaaende

[1]) Betegnelsen Frikorporal skriver sig fra o. 1790. Nr. 4 i hver Eskadrons og Kompagnis Underofficersklasse blev da et „Frikorporals Nr."; vedkommende var tjenestefri, men fik Lønning m. v., samt Undervisning. Bøger o. l. frit for at uddannes i „det danske Militairinstitut" til Officer i Kavalleriet eller Infanteriet; baade Frikorporalerne og Artillerikadetterne, hvilket Korps skriver sig fra 1771, undervistes paa Gjethuset, men hver i sin Afdeling. Først 1811 ophævedes Frikorporalerne ved Oprettelsen af Landkadet Korpset, medens Artillerikadet-Akademiet bestod indtil 1830, hvilket Aar den militære Højskole stiftedes. I Firserne eller Halvfemserne af forrige Aarh. vare de saakaldte Gjethusballer meget søgte; senere (under Oberst H. Rømeling) gaves der i Gjethusets store Sal ogsaa meget søgte Koncerter under Ledelse af den bekjendte Komponist og Skuespiller du Puy. Som bekjendt sløjfedes Gjethuset 1870 for at give Plads til det nuværende kgl. Theater.

[2]) Jacob M., f. 1758, † 1831, Conferentsraad.

af Mand, Kone og een Datter, Lucie, der var jævnaldrende med Søster Louise, indtraadte ogsaa et venskabeligt Forhold. Han var en kort Tid Amtmand paa Bornholm, men døde snart efter sin Ansættelse; Datteren blev gift med Digteren B. S. Ingemann; efter 50 Aars Adskillelse besøgte jeg i Sorø dette højtagtede Ægtepar og blev meget venlig modtaget.

Blandt Familierne paa Christianshavn fra Moders Ophold derude genopfriskedes Bekendtskabet ogsaa med Kommerceraad Rabesholm samt Præsten ved Frelsers Kirke (siden Biskop) Fabricius; begge disse Familier kom senere (1807) til at spille en vis — om end højst forskellig — Rolle for os, da Englænderne bombarderede Byen; men herom mere siden. Fra Christianshavn skrev sig nok ogsaa Bekjendtskabet til den som Justitsraad afdøde, daværende Sekretær (senere Direktør) ved „Asiatiske Compagni", Mourier[1]) (Fader til den senere Justitiarius i Højesteret, Carl M.)[2]). Naar der i mine Barndomsaar blev lagt Planer for min Fremtid, da skete det altid med Henblik paa bemeldte Mourier, ved hvis Indflydelse jeg skulde antages paa Selskabets Kontor, derefter udgaa som Skriver med Skibene for ad den Vej at bane mig frem til Stillingen Superkargo. Aaret 1807 og Krigen, der fulgte efter, forpurrede imidlertid denne Plan grundigt, og jeg blev aldrig Superkargo. Familien Mourier var vel meget yngre end Moder, men desuagtet bestod der et venligt Forhold baade mellem de ældre og yngre; da Broder Jens var bleven Officer og Søster Louise konfirmeret, bleve de jævnlig Gæster der i Huset. M.s Datter, Laura[3]) blev Veninde med Louise, og senere — efter hendes Død[4]) — gift med hendes efterlevende Mand, den før omtalte Justitsraad Jesper Peter With. M.s Hustru, Fru Christiane Frederikke M.[5]) var en sjelden elskværdig Dame, hvem Digteren Lars Kruse fejrede med Vers paa hendes Fødselsdage.

---

[1]) René Pierre François, f. 12 Mai 1768, † 24 Oktbr. 1836

[2]) eller rettere Charles Ferdinand Leonard, f. 1 Decbr. 1800, † 25 Juni 1880.

[3]) Laura Frederikke, f. 19 Oktbr. 1799, † 28 Marts 1871.

[4]) 23 Febr. 1821.

[5]) f. Fabricius, dbt. 4 Febr. 1770, † 19 Febr. 1829.

Af andre Bekendtskaber fra samme Periode mindes jeg Fru Withusen (Konferentsraadens Moder). Hun var Enke efter Juliane Maries Sølvpop samt Etatsraad Aaskov, i sin Tid Læge hos bemeldte Enkedronning. Omtrent samtidig med Moder flyttede han til Byen, tilsaa hende under en Skarlagensfeber, hun paadrog sig 1801, og inoculerede senere os fire Børn med de naturlige Kopper. Jeg husker, hvor indtrængende han bad om at maatte vakcinere os, og hvor bestemt Moder blev ved sit, at vi skulde have de rigtige Kopper. Omsider gav han efter og udbrød: „Nu, som hun vil!" Vi slap alle fire vidunderlig heldigt fra dette vovelige Experiment. Aaskov døde; derefter blev Strøm vor Læge og — efter hans Død — Withusen. Fremdeles Fru Berregaard, siden gift med Højesteretsadvokat Rottbøll, samt hendes Søster, gift med den Konferentsraad Birch, der døde som Statsfange, Fru Ranøe med mange Døttre, bl. dem Fru Wühm, Kjærulff og Classon, Fru Lützau (et kristianshavnsk Bekendtskab og en ramaseret[1]) Dame) med to smukke Døttre Fruerne Berg og Kindt. Fru B.s Mand var Vægterinspektør og døde i Armod, Fru K. var ualmindelig længe forlovet med en „Student, der ikke studerede". Paa Moders Spørgsmaal om, hvad han da bestilte, svarede Svigermoderen: „Han læser „Dagen" (en Avis, der var Statstidende). Senere blev han Sappeurofficer og døde som Toldembedsmand i Nykøbing p. S.

Paa Vestergade, i Nærheden af vort Hjem, boede en agtet Farverenke, Madam Møller, hos hvem vi alle tilbragte Søndagene nu og da. I hendes Hus opholdt sig foruden en Mængde gamle Jomfruer Brødrene A. S. og H. C. Ørsted, med hvem hun vistnok paa en eller anden Maade var beslægtet. Som bekjendt vare de Sønner af en Apotheker i Rudkjøbing, ogsaa tror jeg, at Oehlenschlæger var indlogeret der i Huset.

Bekjendtskabet med Bøttgers førte til et andet, nemlig Forstander Strøm paa Blaagaards Seminarium. Dette giver mig atter Anledning til at omtale de Omskiftelser, dette Sted i Tiden fra før min Fødsel og indtil nu er undergaaet. Blaagaard var

[1]) firskaaren.

oprindelig en kongelig Ejendom eller et Slags Lystslot. Dens Areal strakte sig langs den nuværende Nørrebrogade til henimod Assistents Kirkegaard; formodentlig er Ejendommen „Solitüde", i sin Tid solgt fra den. I Begyndelsen af dette Aarhundrede fandtes kun en Mølle og nogle faa Bygninger langs Vejen mellem Kirkegaarden og det nuværende Nørrebrostræde, omtrent i Flugt med Fælledvejen. Blaagaards Hovedbygning med Have laa paa Nordostsiden af dens Areal, ɔ: med nordre Sidefløj ud til Nørrebrogade, et en Etages Hus med Frontespisse og vistnok et lille Taarn, Indkørselen til Slotsgaardeu og Ridebanen var fra Nørrebrogade: hvor nu Slotsgaden munder ud: indtil for faa Aar siden (ɔ: 1877) stod der endnu de murede Portstolper til Indkørslen; de to Bygninger, der nu danne henholdsvis det sydlige Hjørne af Nørrebrogade og Slotsgade samt Hjørnet af Slots- og Baggesensgade, ere blandt de faa Rester, der endnu existerer af det gamle Slot. I sidst nævnte Hus havde jeg 1838—39 Sommerlejlighed, og der var den Gang tydelige Spor af, at det tidligere havde været anvendt til Badstue; der var ogsaa dybe Kældere med højt hvælvede Gibslofter og dobbelte Døre. Fra Slottet og lige ned til Peblingesøen strakte Haven sig, begrændset paa begge Sider af store Lindealleer, nærmest Slottet Blomsterpartier, dernæst en Boulingrain (Esplanade) med Gange og smaa Damme; nærmest Søen stod to store Sandstens Løver, som endnu existerede, da Nørrebros Dossering i Tredserne af dette Aarhundrede anlagdes til Kørsel. Resten af Arealet var Marker.

Det er bekjendt, at Christian VII i sine yngre Aar sammen med Krogh, Holck og den berygtede Støvlet-Cathrine her holdt sine Orgier; senere (saa vidt mig bekjendt 1799) oprettedes et Seminarium, der fik sit Sæde paa Blaagaard. Efter at det var flyttet til Jonstrup, henstod Ejendommen ubenyttet, indtil endelig Frederik VI, 1807—14, da Garnisonen i København var langt større end den normale, indrettede det hele Bygningskomplex, hvortil der føjedes endel Træbarakker, til et Garnisons Hospital. Soldater Sygestuer vare før etablerede hist og her i Byen, hvor det kunde falde, jævnlig uden Spor af sanitære Hensyn. Saa-

ledes havde Kongens Regiment sin Sygestue i Klærkegade i et lavt Baghus, der vendte ud mod den ubebyggede Sølvgade; norske Livregiment havde et Lokale i Larslejstræde og Prinds Christians Regiment i store Brøndstræde, dets Kaserne, der laa i St. Pederstræde, var ligeledes af simpleste Sort. Efter Freden 1814 blev Blaagaard atter forladt som Sygehus; senere kjøbte en driftig Købmand, Isenkræmmer Anker Heegaard (Fader til den senere Etatsraad A. H.) en Parcel af Ejendommen og blev saaledes den, der lagde Grunden til dette Terræns Bebyggelse, som siden efter er bleven fortsat i stor Udstrækning. Bl. a. blev der anlagt en Broncefabrik, men den gik overstyr igjen, og adskillige samtidige mistede derved deres Formue, saaledes Frederik VI's Adjudanter H. Rømeling og J. Scholten. De ejede vel ingen egentlig Formue, men deres let erhvervede Prisepenge forsvandt her, for sidstnævntes Vedkommende saa grundigt, at han selv ogsaa maatte fortrække. Saa vidt mig bekendt døde han i Tyrkiet. Udparcelleringen fortsattes imidlertid, adskillige Fabrikker anlagdes, saasom Jernstøberier, af hvilke Heegaards var det første og største, Væverier, Vaskerier o. fl.; en Bager Schur erhvervede Slottets Hovedfløj og omdannede den til et Liniedandsertheater, der bestod i flere Aar, og hvor navnlig de yngre Brødre Price samt Søskendene Luin virkede. En Aften opstod der imidlertid Ild i Theatret, som aldeles nedbrændte.

Jeg vender efter denne temmelig lange Digression tilbage til min Skolegang hos Madam Nyholm, hvis Elever — Drenge og Piger i Fællesskab — vistnok vare Børn af jævne skikkelige Folk men rigtignok af den tarveligste Klasse.

Madammen iagttog sikkert sit Kald med den Interesse, som Pligtfølelsen giver, men næppe med Lyst til selve Sagen. Disciplinen blev dog varetaget ved Undervisningen, og der forløb næppe nogen Uge, uden at der forefaldt korporlige Revselser, som jævnlig bestod i Ris paa den blottede Bag, uanset om det var en Dreng eller Pige, der skulde afstraffes. Mit første Vidnesbyrd fra Skolen lød saalunde: „Det tegner ikkun maadeligt, men jeg haaber Bedring!"

Omsider indsaa man vel, at Madam Nyholms Haab ikke

gik i Opfyldelse, og uden at Onkel Johan blev taget med paa Raad, overflyttedes jeg til en større Skole, hos den gamle, forældede men meget agtede Literat Morten Hallager. Onkel vedblev at betale Skolepengene, men tog sig forøvrigt ikke af, om jeg lærte noget eller om jeg opførte mig ordentligt. Lidt mere Kontrol vilde sikkert have været paa sin Plads. Hallagers tyske Læsebog, hans „Læseøvelser" og nogle flere vare den Tids mest brugt Skolebøger. (Der Apfel hängt am Aste", „der Affe liebt den Apfel" ere Citater af den første og „Hr. Knud gjør Løjer", „Hr. Knud gjør flere Løjer *endnu*" af den sidste). H. var dog stærkt forældet, da jeg kom i hans Skole, han befattede sig kun med de yngste af dem, der vare længst tilbage — blandt disse var jeg. Naar vi om Morgenen Kl. 9 om Vinteren mødte i Skolen, laa han sædvanlig i sin Seng, der stod bag et Skærmbrædt i selve Skolestuen, lidt efter traadte han frem i Negligé d: Tøfler, ubørstet Frakke og Nathue, saa fik han sin The, som han med sin ejendommelig nedhængende Underlæbe slubbrede i sig; førend dette var besørget, kunde Undervisningen ikke begynde. Den fortsattes til Kl. 12 (og senere fra 3—5), og først da, efter at Eleverne havde forladt Lokalet, blev dette udluftet og Sengen redt. Tarvelige Forhold! Der var dog to Klasser i denne Skole, hvis ældste Drenge undervistes af hans Søn; formodentlig var denne den egentlige Bestyrer, men under hans Forsorg kom jeg aldrig, da jeg efter halvandet Aars Forløb paa Ny skiftede Undervisningsanstalt. Mine Erindringer knytter sig ikke til nogen af Kammeraterne fra det Hallagerske Institut, desto mere til det Besøg, Moder med fem af sine Børn i Sommerferien (der den Gang kun varede 14 Dage) foretog hos vore Slægtninge paa Møen og Falster. Faders Broder, Johan[1]), var Præst i Fanefjord, en yngre Farbroder, Ebbe, var nylig bleven kaldet til Præst i Søndre Kirkeby paa Falster, og en Faster, der tidligere havde boet hos Johan, var gift med Kordegn i Stege Robsahm, en Nordmand, der som Student havde været Huslærer hos samme. Onkel Johans Hustru var Søster til vor

[1]) f. 1756, † 1821.

københavnske Onkel Johan, der tidligere er nævnt. Af oekonomiske Hensyn foregik Rejsen søværts med en Jagt, uagtet man derved udsatte sig for at tilbringe en uforholdmæssig lang Tid af de kostbare 14 Feriedage ombord, hvis Modvind eller Stille indtraf; jeg mindes, at Rejsen for Moder med fem Børn kun kostede 2 Rdlr. 3 ß.

Overrejsen var denne Gang meget heldig, ved Middag den ene Dag forlod vi Toldboden og næste Dag før Middag landede vi i Stege, hvor Robsahm modtog os og havde sørget for Vogn til Mollerup, nærmeste Landsby til Fanetjord Præstegaard. Samme Dag tumlede vi Børn os i den store, smukke Have sammen med de os hidtil ukendte Fættere og Kusiner. Paa den fornøjeligste Maade forløb Ugen, indtil vi om Søndagen skulde til Stege, saa vidt jeg mindes, var der Middag hos Herredsfoged Dorph, en elskværdig, gammel Mand, Ven af Onkel Johan og Svigerfader til Onkel Ebbe. Bagefter tilbragte vi et Par Dage hos Robsahm, der ligesom hans Hustru, Tante Christiane, var en stor Original, men forresten yderst elskværdig, godmodig og agtværdig. Atter toge vi tilbage til Mollerup; men havde de hidtil foretagne Feriebesøg været vellykkede, saa blev Opholdet hos Onkel Ebbe, der befandt sig i sit Ægteskabs første Aar, desmere en Skuffelse. Den unge Ægtemand viste sig at være en mut, gnaven Person, der optraadte paa en alt andet end blid Maade i sine huslige Forhold. Senere, tror jeg dog nok, at han blev mere omgængelig. Jeg skylder imidlertid Retfærdigheden at indrømme, at vi i det mindste fik een morsom Dag under hans Tag, idet han indbød Professor Münter (siden Biskop over Sjællands Stift) tilligemed dennes Søn Balthasar (død som Holmens Provst) og nogle andre Drenge til sig; at dette vel snarere skete for at vise den vordende Biskop en Opmærksomhed end af Hensyn til os, gjorde jo for saa vidt mindre til Sagen.

1802 vendte min Broder Jens tilbage fra sin Matrosrejse, samtidig blev Hans dimitteret fra Herlufsholm. Først længe efter erfarede jeg, at det var gjennem Fru Reckes Protektion hos Kaptajn Sneedorff, at det lykkedes førstnævnte at blive antaget som extraordinær Søkadet; efter et Par Aars Forløb blev

han derefter Officer. Som Kadet boede han paa Akademiet, hvorimod Hans, Georg, Tvillingerne og jeg vare hjemme, vi boede paa et Tagkammer, hvis Møblement var yderst tarveligt. Georg var stadig Tømmersvend, overfor os smaa spillede han den strænge Mentor, hvilken Rolle dog aldeles ikke laa for ham, Hans var derimod meget afholdt; med sit milde Sind slog han alt hen i en Spøg. Tvillingerne bleve ved den Tid tagne ud af det Schouboeske Institut for at indtræde som Søkadetter paa Akademiet, og efter Samraad med Jens og Hans besluttede Moder nu at forsøge, om jeg ikke kunde blive optaget som Gratist i deres Sted. Til Held for mig og imod Forventning lykkedes denne Plan. Formodentlig kan jeg takke mine to Brødre for, at de ved Flid og god Opførsel havde banet Vejen for mig i Bestyrerens gode Omdømme, selve de Præstationer, jeg aflagde ved Prøven, vare nemlig ikke videre lovende, og af Hans, der havde ledsaget mig til Institutet, fik jeg da ogsaa paa Hjemvejen en Hoben velfortjente Skænd. Jeg blev selv sendt op til Onkel for at melde ham, hvad der var sket, og han bemærkede da, „godt, saa skal jeg betale de Bøger, Du faar Brug for." Müllers tyske Lexikon, der endnu findes i mit Bogskab, er mig stadig et Minde om denne Scene. I denne Skole — hvor jeg forblev i fire Aar — erhvervede jeg mig mange gode Kammerater. Pontoppidan, Erik Nissen, Brødrene Rohde, Hans og Jonas Petersen, ere dem, jeg i Øjeblikket bedst mindes. Institutet var særdeles vel renommeret, Lærerne dog af højst forskellig Værd, til nogle saa vi op men til andre lige saa meget ned; af Hensyn til disse er det derfor bedst, at slet ingen af dem blive omtalte her.

For at hjælpe paa Finantserne fandt Moder paa at udleje et à to af vore fire Værelser, naar Lejlighed tilbød sig; efter 1803 — da Jens blev Officer — beboede han som Lejer det ene, men det varede ikke længe, thi allerede Aaret efter ududkommanderedes han med Fregatten „Najaden" og 1806 blev han Kadetofficer, hvormed fulgte Bolig paa Akademiet. Gjennem ham (og tildels ogsaa Tvillingerne) kom vi i Forbindelse med det rige Købmandshus Duntzfeldt & Comp.; Chefen for dette,

Agent D. var gift med en Datter af Købmand de Coninck, men levede separeret fra sin Hustru, der med to Sønner samt tre, fire Døttre opholdt sig i Holland; een Søn var bleven tilbage hos Faderen. Denne Søn, John, var Søkadet og jævnaldrende med mine Tvillingbrødre, og til ham holdt Faderen foruden en Huslærer, Student Bistrup, ogsaa en Vejleder i de nautiske Fag, hertil valgte han Jens, der paa den Maade hyppigt kom i Agentens Hus. At han tillige og samtidig underviste sine to yngre Brødre, bevirkede, at Forholdet blev desto intimere; snart bebyndte de at komme der i Huset, og efter nogen Tids Forløb blev ogsaa jeg optaget i denne Kreds, der afvexlende færdedes i den D.ske Gaard i Amaliegade (nu indlemmet i Alm. Hospital) og paa „Ordrupshøj", to lange een-Etages Bygninger, hvoraf den ene rummede Køkken og Opholdsværelser, den anden Sove- og Gæsteværelser. Deltager i vore Lege her var ogsaa Johns Fætter, William Robert. Indbydelserne til at tilbringe Søndagen derude var naturligvis altid velkomne for os, Mødetiden var Kl. 8 om Morgenen, da spiste man Frokost; forsømte vi Klokkeslettet, vankede der intet førend syv Timer efter, naar Middagen kom paa Bordet; derfor passeredes almindeligvis Ordrupvejen i et jævnt Luntetrav, naar vi da ikke kunde køre ud med Agenten Lørdagaften, hvilket jo unægtelig var mageligere. Naboejendommen „Oregaard" blev paa den Tid kjøbt af Overkrigskommissær Søbøttger, der ombyggede den og anlagde en smuk Park med Kanaler for at bortlede Vandet fra den store Mose, som skilte Oregaard fra „Taffelbay".

Aaret 1807 flyttede Moder fra Vestervold. Forinden jeg — figurlig talt — forlader dette Sted, bør jeg dog omtale, at saavel Søster Louise som Tvillingbrødrene bleve konfirmerede herfra, disse Fester forløb i største Tarvelighed, ikke meget forskellig fra den, der karakteriserede Frederikkes Konfirmation, hvortil jeg alt tidligere har hentydet. Blandt Louises intime Veninder kan jeg her nævne en Frøken Betty Ross[1]), en elskværdig, smuk ung Datter af en Oberst R., som ejede en Bryggergaard paa

[1]) Cathrine Elisabeth R., f. 1787, † 1847, gift 1810 med Justitsraad P. N. Nyegaard.

Hjørnet af Rosenborggade og Tornebuskegade, foruden et Landsted i Falkoneralléen (Sindshvile); saa vidt jeg ved, var Obersten afskediget fra Kongens Regiment. Hans Hustru døde tidligt, men der var foruden Datteren Betty to Sønner, jævnaldrende med os, disse Brødre besøgte vi ikke sjeldent om Søndagen. Deres Moder[1]) var formodentlig beslægtet med endel af de franske reformerte Familier, der levede i København, Mazar de la Garde, Verion (boende paa Blegdamsvejen), Fumard og Fru Rosenhart, der ogsaa hørte til Moders Omgangskreds. Betty blev senere gift med en Landmand, Nygaard, der 1848 ejede Frederikskilde syd for Sorø og som ikke var ubekjendt som Digter; den ældste Broder Alexander[2]) blev Landmand og forsvandt derefter fra min Synskreds; den anden Broder Vilhelm[3]), blev Lieutenant i en af de anekterede Batailloner, men hvor han efter Krigen 1814 blev af, er mig ubekjendt.

Vor nye Bolig laa paa Nørregade (Gaarden næst Hjørnestedet ved Skidentorvet), den var — ligesom de fleste andre Ejendomme paa Nørregade — en Bryggergaard. To andre Familier boede her: i Stuen en svensk og meget velvillig gammel Hr. Floberg, der tidligere havde været Parykmager og Frisør. Han var Vicevært i Stedet og havde før boet i Moders Nærhed, rimeligvis kjendte han hende, og Hensynet hertil har vel nok været medvirkende til, at hun fik Lejligheden paa 2den Sal i Gaarden. Første Sal havde Ejeren forbeholdt sig, en smuk, velbekjendt og rig ung Mand, ved Navn Astrup, juridisk Kandidat og Ejer af det yndige Herresæde „Kokkedal" ved Hørsholm; som saadan blev han udnævnt til Kaptajn i Landeværnet, senere blev han juridisk Embedsmand i Varde.

Denne Astrup havde giftet sig med Flobergs smukke og tækkelige Datter; formodentlig har det været for at fritage sin

---

[1]) Oberst Poul Alexander Ross blev 1 G. 1783 gift med Petronelle Wasserfall, f. 1763, † 1789, 2 G. 1789 med Julie Henriette Mazar de la Garde, f. 1756, † 1802.

[2]) Poul Alexander R., f. 1784, † 1853, Ejer af Svinningegaard.

[3]) Peter Vilhelm R., f. 1793, † 1861 i Itzeho som afsk. Ltn.

Svigerfader for at løbe om og frisere, at han kjøbte Bryggergaarden og overdrog dens Bestyrelse til den Gamle.

Ved Foraarstid 1807 flyttede vi som sagt ind, men ved Efteraarsflyttedag existerede Gaarden ikke længer, den nedbrændte nemlig 4de September under Englændernes Bombardement af Staden. Lejligheden var rummeligere end den, hvorfra vi kom; Moder havde derfor taget en Pensionær, Jfr. Hellesen i Huset. Broder Jens — der allerede længe havde været Kadetofficer — var ved denne Tid kommen i fortrolig Omgang med en samtidig Søofficer Georg Grodtschilling og derigjennem bleven indtaget i dennes Søster. Længe bejlede han til hende og fik omsider ogsaa hendes „Ja" (foreløbig dog kun hemmeligt), og for nu desto hurtigere at komme frem til at kunne sætte Bo, end det ventelig kunde ske ad Officersvejen, tog han paa Ny fat paa Studeringerne, lagde sig efter Jura, antog en Manduktør og tragtede efter at forlade Søetaten; Englændernes Overfald og den derpaa følgende langvarige Krig forpurrede dog ogsaa grundigt denne i og for sig fornuftige Plan. Min dengang ubekjendte Svigerinde in spe, Frederikke Louise (f. 13 Novbr. 1783, † 26 Decbr. 1839; gift 26 Novbr. 1808), var Datter af afdøde Admiral Fr. de Grodtschilling (f. 17 Febr. 1731, nobiliteret 18 Juni 1784 og † 14 Jan. 1792) samt Frederikke Louise Lütken (f. 26 Novbr. 1747, † 1812). Denne tilligemed hendes anden Datter, Susanne, der døde i høj Alder som Konventualinde i Vemmetofte Kloster, boede hos Svigersønnen, Grosserer Peschier, en af Datidens rigeste Mænd her i Staden. Fru P. var Halvsøster til Louise men Helsøster til Kapelmester og Komponisten Naumann i Dresden; endvidere var Fruerne Bartholin-Eichel og Roepstorff Døttre af Admiralen og hans hernævnte Frue. Førstomtalte var gift med Ejeren af Svanholm, Fru R. med en Kaptajn i Garden, Kammerherre, senere Hofchef hos Chr. VIII's fraskilte Gemalinde i Horsens. Foruden den omtalte Søofficer, Georg G., var der en ældre og afdød Broder til ham, begge tilhørende samme Stand. Navnene Grodtschilling og Lütken havde paa den Tid god Klang i Marinen; Peschier og Naumann vare ligeledes hver i sit Fag ansete Personer, og Bartholin-Eichel samt Roepstorff

glimrede som adelige; det er derfor forstaaeligt, at Jens ikke var saa glad over at skulle føre deres nære Slægtning, sin Forlovede, ind i en Familie, hvis ene Medlem var slet og ret Tømmersvend, uagtet hun selv ingenlunde var stor paa det. Det var nemlig ikke gaaet som forventet, Haandværkerstanden havde langt fra naaet den Anseelse, Fader og hans Venner i sin Tid drømte om, og hverken den franske Revolution eller Branden 1794 havde i nogen nævneværdig Grad fremmet dens Chancer. Det blev derfor en Opgave for Broder Jens at bringe Georg ud af de Forhold, hvori han levede men hvori han kun daarligt forstod at hævde, end sige hæve sig, og det skal villig anerkjendes, at Jens hermed baade var virksom og opofrende. Til en Begyndelse blev Georg taget ud af Arbejde, han maatte som Tømrer vel gjøre Tjeneste i Brandkorpset, men fik her endel Skriveri at besørge, hvorved han frigjordes for direkte Berøring med de raa Elementer i dette Korps, i sin Fritid undervistes han i Tegning og Mathematik hos Broderen og gik om Aftenen paa Kunstakademiet, altsammen med den Bagtanke, at han skulde blive Arkitekt. Hans, der var bleven juridisk Kandidat (efter at have boet paa Regentsen som Student), havde dels Forretninger hos en Advokat Fugl, dels private Informationer i forskellige Skoler. Louise havde i sin Opvæxt udviklet sig i høj Grad til sin Fordel. Ved Broderi erhvervede hun nok til at klæde sig tarveligt men net, og hun var Moder baade til Glæde og Selskab som en yngre Veninde og en kærlig Datter. Tvillingbrødrene vare det meste af Sommeren udkommanderede med Kadetskibet, hvor der hændte det, at da Kronprins Frederik og hans Gemalinde vilde aflægge et Besøg hos Prinds Carl af Hessen paa Louisenlund, valgte de at rejse til Eckernførde med Kadetskibet (Linieskibet „Sejeren"). Der blev i den Anledning udvalgt fire Kadetter til at gjøre Pagetjeneste, iblandt disse mine Brødre. Betegnende for Prindsens Sparsommelighed er det, at medens de to andre Kadetpager for denne Tjeneste hver fik et Uhr i Present, modtog Tvillingerne intet saadant, Prindsessen havde jo allerede betalt saa meget for disse to (!). Min Søster Wilhelmine, der var 14 Aar, og jeg bleve hjemme den Sommer,

efter endt Examen opflyttedes jeg i „2den Handelsklasse“ og morede mig forresten udmærket med mine Kammerater. Om Mines Skolegang — der aldrig havde været gjennemført med Alvor — helt ophørte efter Flytningen til Nørregade, mindes jeg ikke, men vist er det, at efter Bombardementet var den gaaet rent i Staa, sandsynligvis af oekonomiske Grunde men til stor Sorg for hende senere hen i Livet. Fra Sommeren 1807 erindrer jeg forøvrigt, at Moder, Louise og Mine vare i Besøg paa Møen og Falster, dog ikke i selve Ferietiden. De vendte tilbage ind i August Maaned, og omtrent samtidig begyndte Trængselstiderne for Landet, særlig København, da den engelske Flaade aldeles uventet satte et Troppekorps i Land ved Vedbæk. Selvfølgelig ligger det udenfor disse Optegnelsers Karakter i Detailler at gaa ind paa selve Krigsbegivenhederne, men mine personlige Erindringer fra dette brutale Overfald vil jeg dog nedtegne. Englænderne kom som Venner, blev der paa given Anledning svaret, men det var en grov Løgn, der havde til Følge, at Hovedstaden kom i Brand, Flaaden — dette Nationens dyrebare Klenodie — tabtes, en syv Aars Udhungrings Krig med utallige Ydmygelser paaførtes Landet, og Norge løsreves fra sin mangeaarige Forbindelse med Danmark.

Jeg erindrer ikke om den fornævnte Landgang ved Vedbæk fandt Sted i Juli eller August[1]), men kun at den opvakte ualmindelig Røre i alle Byens Kredse, naturligvis dog mest i militære. Armeens Hovedstyrke under Kronprindsens Overkommando var som bekjendt sendt til Holsten, i København havde man kun efterladt to Regimenter Infanteri, af hvilke Marine-Regimentet var det ene. Dette var dog et meget upaalideligt Korps, idet Menigmand Styrken saa godt som udelukkende bestod af hvervede Tyskere. De havde allerede samme Foraar gjort sig ufordelagtigt bekjendte ved deres Tumulter med Matrosbefolkningen i Nyboder[2]), der dengang var langt fra sit senere Standpunkt i Sædelighed og Dannelse, og det viste senere under Udfaldene,

[1]) Den foregik som bekendt Søndag d. 16de August.

[2]) Den saakaldte „Marinerfejde“. Forinden havde vi oplevet „Filosofgangsfejden“ og „Posthusfejden“.

hvor lidt man kunde stole paa det, idet Soldaterne for mindre end et godt Ord deserterede over til deres Landsmænd, Hanoveranerne, i engelsk Sold. For at forøge den væbnede Magt i den truede Hovedstad, indkaldtes Rytterregimentet fra Nestved, Vordingborg og Slagelse, mange af det sjællandske Landeværn (vistnok 10 Batailloner), ligeledes forstærkedes Borgervæbningen med en „2den Afdeling", og Studenterkorpset gjenoprettedes. Den daværende Kommandant blev afløst af Peymann, der tillige blev Præsident i Krigskollegiet. Kronprindsen forordnede fra Holsten først, at den truende Fjende ikke maatte „aggresseres", derfor maatte Styrken, som udsendtes for at iagttage Landgangen, ikke marchere ad Strandvejen men ad Chausseen. Som bekjendt naaede den ikke længer end til Dyrehaven. Om Rytterregimentet fortaltes følgende Historie: Ogsaa det udsendtes paa en „ikke aggresserende" Expedition. Der marcheredes til Østerport; da Korpset havde naaet Trianglen, sendte Chefen — Bassewitz — Melding til Peymann, at intet fjendtligt var set og Forespørgsel, om der skulde rykkes videre frem. „Ja wohl!". Samme Melding og Spørgsmaal indløb fra Vibenshus og samme Svar paafulgte; men da Melding og Spørgsmaal tredie Gang kom fra Lundehuset, skal Peymann have sagt: „Er will ja nicht vorwärts, lass ihn dann zurück". Dermed endte dette Udfald; det havde virkelig ikke „aggresseret" Fjenden i mindste Maade.

Saa lod Kronprinsen sig se i Hovedstaden, og der var almindelig Jubel baade blandt høje og lave; men da han efter et kort Ophold atter forlod os for at afhente en Del af Armeen i Holsten og dermed undsætte Staden, tog Begejstringen kendeligt af: gamle Peymann var atter den højstkommanderende o: den, der maatte bære Ansvarets tunge Lod.

Efter at Landgangen var fuldført, nærmede de engelske Tropper sig snart, og Belejringen indtraadte; alle Mand bleve hurtigst mulig indrammede i militære Afdelinger, for saa vidt det ikke alt var sket. Jens fik Kommandoen paa en Kanonbaad i Defensionsflotillen og deltog med den i adskillige Fægtninger, saaledes ogsaa, da Batteriet ved „gl. Pesthus" skulde beskydes fra Kalvebodstrand, og Kanonbaaden „Stubbekjøbing" (Lt. P.

Bruun) sprang i Luften. Orlogsskibene bleve halte ud af Flaadens Leje og lagte ind i den indre Havn for at være mere isolerede: de mest immobile gamle Søofficerer ansattes som Chefer eller Tilsynsførende for dem, en Kadet var Næstkommanderende, og 3 4 gamle Matroser udgjorde Besætningen eller Sikkerhedsvagten, hvis en Bombe skulde slaa ned, hvilket ogsaa nu og da hændte. Til disse Skibe bestemtes bl. a. mine Tvillingbrødre, hvem jeg jævnlig saa Lejlighed til at besøge, da Skolen naturligvis var lukket. Broder Georg havde som Medlem af Brandkorpset fuldt op at varetage ved Slukningsarbejderne eller som Deltager i Udfaldene, naar det gjaldt at demolere Forstædernes Bygninger og Træer, han var ogsaa med ved Udfaldet i Clasens Have. Broder Hans var mindre udsat, som Medlem af Studenterkorpset havde han Station paa Volden og deltog ikke i Udfaldene. Af Familien var altsaa kun de kvindelige Medlemmer og jeg tilbage i Hjemmet, hvor jeg efter Evne hjalp gamle Floberg med at etablere Sikkerhedsforanstaltninger mod Bomberne, bl. a. lagdes et $^1/_4$ Alen tykt Lag Gødning over hele Loftet. Der faldt dog kun een Bombe i Baghuset, heldigvis uden at gjøre Skade.

Blandt mine Erindringer fremdukker, at en Livjægerofficer, Lieutenant Bruun (Søn af den bekjendte, tidligere nævnte, Professor T. C. B. og Broder til N. C. samt Skuespilleren Carl B.)[1]), der var almindelig afholdt, ved et af Udfaldene blev dødelig saaret. Hans Begravelse foregik under usædvanlig stor Deltagelse, Følget bevægede sig næsten gjennem hele Byen; naar jeg undtager Thorvaldsens Bisættelse, har jeg i min Ungdom aldrig seet noget saa storartet som dette Optog.

Peymanns Ansættelse gav Anledning til megen Kritik. Han var for gammel og dertil udansk (ɔ: tysk født) o. s. v. Deslige Yttringer kunde ganske vist ikke kaldes usande, men kunde dog ikke berettige, at man tillagde hans Handlinger bevidste slette Motiver; i hine Tider kom jo ingen til ansvarsfulde Poster, førend de vare Oldinge. Det var sikkert kun nødtvunget, at han mod-

[1]) Denne levede senere paa sin Faders Sted i Lundtofte, hvor han efterhaanden forfaldt i høj Grad til Drik.

tog Ansættelsen, men han var Militær og lystrede som saadan Regentens Befaling. Man sagde, han var meget utilfreds med sin Stilling, Øjenvidner have forsikkret mig, at han øjensynlig udsatte sig stærkt baade ved Udfaldet i Clasens Have og ved Tømmerpladsen. Da Frederik VI mange Aar derefter en Gang kom til Rendsborg, hvorhen Peymann uden Gage eller Pension (hvad han heller ikke havde nødig) blev forvist, besøgte han den gamle General.

Blandt de Foranstaltninger, der bleve trufne, var ogsaa Indkaldelsen af „Herregaardsskytterne", til hvilke der sluttede sig mange frivillige, som vare sig bevidste, at de skød godt Blandt disse vare Kromanden Hammer fra Asminderød og hans 15aarige Søn, Fritz Abel, min forhenværende Legekammerat (død som 87aarig Olding 1877). Jeg mindes at have set ham flere Gange i den her omtalte Periode, naar han holdt udenfor vor Bolig paa Nørregade, kort førend der skulde gjøres Udfald ad Nørreport. Indtil sine sidste Dage var han en ualmindelig rask Mand, der med Iver drev Skøjteløbning som Idræt, navnlig efter at hans svækkede Syn forhindrede ham i at dyrke Jagten.

Om Eftermiddagen den 2den September besøgte jeg Brødrene paa deres Skibe, der laa fortøjede langs Hønsebroens Yderside; omtrent Kl. 6 Eftermiddag begav vi os alle tre hjemad over Holmen, og paa denne Tur iagttoge vi de første Bomber, der i det egentlige Bombardement kastedes ind over Byen. Indtil Kl. 3 om Natten overdængedes denne bogstavelig med Bomber, Granater og Congreveske Raketter. Da vi nu altsaa paa Holmen saa, at der forestod noget alvorligt, ilede mine Brødre tilbage til deres Poster, medens jeg hurtigst mulig skyndte mig hjem. Hurtigt gik denne Vandring dog ikke; den uophørlige Knalden, Susen og Hvislen over Hovedet søgte jeg at undgaa ved fra de store Gader at krybe ind i de smaa, men der gik det saa livligt til, at jeg atter tyede ud, hvor Vejen var bredere; alt som jeg nærmede mig Petri Kirke, forøgedes Larmen. Paa Ulfeldts Plads sprang en Bombe i ringe Højde over Byen, i Fiolstræde hvislede en Brandpil hen over Trætoppene i Professorernes Haver, og paa Nørregade tæt ved Krystalgade slog atter en Bombe ned

gjennem Taget paa den derliggende Bagergaard, saa at Tagstenene raslede ned i min umiddelbare Nærhed. Endelig naaede jeg da hjem og fandt Moder meget syg, hun og Søstrene havde forladt Lejligheden og var tyet neden under til Flobergs, hvem jeg vel gik til Haande, indtil Søvnen krævede sin Ret. Næste Morgen (3die September) besluttede Moder at forlade Huset, hun hverken kunde eller vilde se en lignende Nat imøde, og Louise eller Georg fik det Hverv at forespørge hos Pastor Fabricius paa Christianshavn, om vi maatte komme ud til ham. Budet kom tilbage med et „Nei"! Det var denne Præst, som tretten Aar tidligere var traadt min Fader i Vejen, da Kaldet ved Frelsers Kirke blev ledigt; Familien havde altid vist sig venlig mod Moder, men efter dette Afslag kom hun aldrig oftere i deres Kreds. Saa pakkede hun sine Skeer — det eneste Sølvtøj vi ejede — og nogle faa Klædningsstykker i en Byldt, forlod Huset og efterlod sig forresten alt, hvad hun ellers besad: et kun tarvelig og ikke assureret Indbo. Med de bedste Forhaabninger tyede vi ud til Kommerceraad Rabeholm, Faders gamle Ven, som beboede en stor Gaard i Strandgade lige for Brogade. Vort Haab skuffedes ikke, vi bleve modtagne med den største Hjertelighed og Gæstfrihed. R. var paa den Tid en saare agtet og velstaaende Købmand, men i de paafølgende Krigsaar gik det kummerligt tilbage for ham; baade Manden, Konen, tre Sønner og tre Døttre døde alle i forholdsvis smaa Kaar. Den ældste Søn tog i Krigsaarene til Sydamerika, en anden blev Postmester i Eckernførde, men var ikke heldig, i sine private Forhold nød han dog Agtelse: den tredie forsøgte sig først som Literat, men endte som Posekigger i Faaborg; af Døttrene forblev den ældste ugift og endte sine Dage i Moss hos en Plejesøster, Kræfting, gift med en Christie, Nr. 2 — ligeledes ugift — henlevede sine sidste Aar hos sin yngre Søster: Enke efter Landinspektør Lyngbye. Ogsaa hun er død, men min Taknemlighed mod Familien lever saa længe, jeg er til.

Rimeligvis blev der den 3die parlamenteret i Hovedkvarteret, men om Eftermiddagen fortsattes Bombardementet, der vedvarede hele Natten og paafølgende Dag, medens vi hos

Rabeholm havde det roligt og godt, hvad de indendørs Forhold angik. Udenfor var det anderledes. En uafbrudt Vognrække passerede hele Dagen over Knippelsbro. Hvem der paa nogen Maade formaaede det, flyttede ud paa Christianshavn; kunde her ikke skaffes Husly, tog man til Takke med Amagerfælled, hvor mange Familier kamperede; min før omtalte Onkel Johan, Præsten ved Trinitatis Kirke, var blandt disse. Denne Familie hændte det, at man ved Flytningen havde stuvet Sølvtøj og Porcellæn i et Møbel men i Forstyrrelsen glemte at læsse dette paa Vognen. Først i sidste Øjeblik kom man i Tanker om det, og i Hui og Hast blev det da kylet op paa Læsset. Ved Udpakningen bagefter viste det sig, at ikke saa meget som en Kop var revnet.

Den 4de September kom Georg ud til os og meldte, at Hjemmet stod i Flammer, men at man fra det offentliges Side havde bortflyttet Indboet. Med beundringsværdig Ro modtog Moder dette Budskab, takkede Gud, at hun hidtil ikke havde mistet nogen af sine Børn og satte sin Fortrøstning til hans Godhed. Hun forvandt dette svære Stød, men ikke uden Besvær og kun ved kærlig Imødekommenhed af mange ædle Venner og Bekendte.

Kapitulationen, hvormed fulgte Byens Overgivelse og hvorved Maalet for dette skændige Tog, en Skamplet for den engelske Nation, blev naaet, begyndte d. 5te og afsluttedes, saa vidt jeg mindes, 7de September; vel havde Bombardementet ikke varet mange Dage, men desto rigere paa Indtryk havde de været. Om Dagen gav Færdslen ud til Amager nok at se paa, og om Aftenen laa den brændende Stad som et Ildhav lige for vore Øjne, længst mod Vest lyste Tømmerpladsen i Flammer, og et Midtpunkt i Havet var den brændende Frue Kirke. For os unge fortog disse Indtryk sig hurtigt, og de paafølgende følgerige Begivenheder, saavel offentlige som private gik os forholdsvis uændsede forbi, men de hvilede desto tungere paa de ældre, navnlig paa stakkels Moder, der jo havde overgivet saa godt som alt, hvad hun ejede, til Skæbnens Raadighed. Hvad der ved offentlig Foranstaltning var reddet af hendes Ejendele, fandtes

hensat paa mange forskellige Steder; ikke en Gang de forskellige Stykker af samme Genstand var samlet paa eet Sted. Opad Volden ved Skidenstræde stod en Masse mer eller mindre ramponerede Møbler, paa Charlottenborg, der midlertidig var indrettet til Politikammer, endnu større Læs, foruden at flere Oplag vare etablerede rundt om i Byen; alle disse Depoter maatte efterses, hyppigst skete det af Moder og Louise, da Jens — lige som de andre Søofficerer havde faaet Tjeneste ved Nedrivningen af Skorstene og afbrændte Tomter. Efterforskningerne gav dog noget Resultat, hist fandtes et Møbel, her et andet, saa et tredie Sted nogle Rester, Skroget til en Sofa et Sted, Madratserne et andet, af alle disse Brudstykker dannede vi, saa godt det lod sig gøre, et Hele, men dette var rigtignok tarveligt nok.

Paa Christianshavn kunde vi jo imidlertid ikke blive, og en Bolig var ikke saa let at opdrive, men Tilfældet kom os her til Hjælp. Vor Slægtning, den Deputerede Troels Kongslev, var rejst med Christian VII til Holsten, hans Hus paa Hjørnet af Rosenborggade og St. Gertrudsstræde stod ledig, og af dette fik vi overladt tre Værelser foruden Køkkenet, disse bleve da vort foreløbige Logis fra Oktober 1807 til Foraaret derefter. Det var en Glædesfest, da vi om Aftenen paa Indflytningsdagen atter kunde sidde samlede, skøndt Vorherre skal vide, at det skete under kummerligt indskrænkede Forhold, baade hvad Pladsen og al anden Komfort angik. I to af Værelserne var Sengene blevne opstillede — til Tjenestepigen fandtes der saa vidt jeg erindrer et Tagkammer — Jens og Hans boede ikke hjemme. Det tredie og største Værelse skulde forestille Spise- og Dagligstue, men havde det særegne ved sig, at der ikke fandtes et Bord samt kun yderst faa Stole. Som Bord fungerede en stor, grønmalet Kiste med buet Laag, forresten maatte Kofferter, Kasser o. l. gjøre Tjeneste som Stole, og Belysningen indskrænkede sig til et Tællelys i Stage. Ved Afskeden fra Rabesholms havde disse brave Mennesker medgivet Moder en Kurv med Fødevarer for flere Dage, de bleve nu uden Dug serverede paa Kisten og saa-

ledes tilbragte vi altsaa første Aften, som jeg aldrig nogen sinde vil glemme.

Uden at tale meget om det lykkedes det virkelig Moder ved ihærdig Søgen mangfoldige Steder end ogsaa i Brandtomten at sammenskrabe det nødvendigste Bohave, Køkkentøj, Linned o. l., adskillige Gaver kom til, saa at der efterhaanden virkelig udviklede sig saa taalelige Tilstande hos os, at Vinteren kunde imødegaas. Der hengik vistnok nogen Tid, inden Skolen atter traadte i Virksomhed, men selv efter at dette var skeet, fandt jeg dog Lejlighed til at se mig om udenfor Voldene og betragte de engelske Tropper, der kamperede her og som jævnlig færdedes inde i selve Byen i saakaldet „al Venskabelighed".

Da Søofficererne havde endt deres Hverv ved Demolering af Brandtomterne, noget de forøvrigt havde udført med Uvillie, skulde de have anden Beskæftigelse. Hæren var i Mellemtiden bragt over til Fyen, Langeland, Lolland og Falster, hvorfra man efter Sigende paatænkte en Landgang paa forskellige Steder af Sjælland med det Maal der at angribe Englænderne. Søofficerer bleve da udsendte for at være behjælpelige ved disse paatænkte Landgange, og Jens var blandt de udkaarne. Den hele Plan blev dog som bekjendt til intet, og Tropperne forbleve i deres Kvarterer, indtil de engelske vare dragne bort.

En af de første mindeværdige Begivenheder i vort nye Hjem var Indførelsen af Broder Jenses tidligere omtalte Forlovede, Frk. Grodtschilling. Forbindelsen var rigtignok endnu hemmelig, men det var tillige, hvad man nu kalder en „offentlig Hemmelighed". Ogsaa jeg fik strænge Paalæg om at behandle Sagen med største Diskretion, hvilket jeg pligtskyldigst gjorde. Hun kom da til os en Aften, Moder havde pyntet sin lille Lejlighed, saa godt det lod sig gjøre: to Lys var der i al Fald paa Bordet, og alting gik efter Ønske.

Min Skolegang fortsattes foreløbig, men de nye Tider havde imidlertid givet Anledning til nye Overvejelser, om det ogsaa var rigtigt at slaa ind paa Handelsvejen. Sømagten, der skulde beskytte Handels-Samkvemmet, var jo nu tilintetgjort, at det asiatiske Handelsselskab vilde komme til at gaa trange Tider

imøde, var indlysende. Udsigterne var derfor ikke lovende, og min Fremtid som Superkargo blev da difinitivt opgivet. Men hvad saa? Svaret laa ikke fjernt: Alle skulde jo være Militære paa den Tid, der var baade Linie-, Landeværns- og borgerlige Afdelinger i Guds Velsignelse at træde ind i, og det blev da besluttet, at jeg skulde tages ud af det Schouboeske Institut og om mulig blive Frikorporal, hvortil ogsaa Jens og Moder gjorde de første indledende Skridt, men hvorved de forøvrigt rent glemte at tage min Ringhed med paa Raad. Imidlertid havde Tvillingbrødrene gjenoptaget deres Undervisning paa Søkadetakademiet, men den afbrødes allerede tidligt næste Foraar, da en større Defensionsstyrke udrustedes ikke alene ved København men rundt om i de danske Farvande. Blandt Skibene til Hovedstadens Forsvar var der en stor Ostindiefarer „Hester (Ester) Marie", i sin Tid tilhørende det her omtalte Handelshus Duntzfeldt & Co., paa dette udkommanderedes Brødrene, hvorved de erholdt ret gode Indtægter, medens der til mig faldt endel morsomme Besøg af, naar jeg om Søndagen tog ud paa Rheden for at besøge dem og da overværede Matrosernes lystige Dands med de saakaldte „Kalkeprindsesser": Piger inde fra Kalkbrænderiet. Ved samme Lejlighed stiftede jeg to nye og interessante Bekendtskaber: Dorschæus (d. yngre) og Staggemeyer (blev Lieutenant Aaret forud), med hvem jeg plejede Omgang, indtil han, 87 Aar gl. døde 1878. Under Ekviperingen af „Hester Marie" havde Christian paa et hængende Haar nær sat Livet til, da han faldt i Havnens isede Sejlløb; en Soldat fra Flydbrovagten fik ham halet op i yderste Øjeblik.

En Udflugt, som vi Brødre foretog i Efteraaret 1807, bragte os i Berøring med en Familie, jeg vil omtale med et Par Ord. Besøget galdt Faders Svoger, Chefen for det sjællandske Jægerkorps, Oberst Christopher Lønborg, Farfar til den senere Oberst i Artilleriet, Kammerherre Frederik L. Onkel laa dengang indkvarteret paa Søgaard ved Gjentofte. Han stod ved vor Ankomst netop i Begreb med at rejse bort men overlod os til sin Søn, Frederik (kaldet Fritz), der ved Middagstid førte os hen

til Skolelæreren, Jensen[1]). hvor Officererne holdt Messe og hvor vi bleve trakterede med Bollemælk. Bemeldte Jensens var et yderst agtværdigt Ægtepar: Konen har sat sig et Eftermæle der paa Egnen som den første, der lærte Bønderpigerne at brodere; de havde to Sønner, den ældste var afdøde Blomstermaler, Professor Jensen, den anden, som en lang Tid var Religionslærer i Metropolitanskolen, lever endnu som gammel Theolog og Professor.

Min Indtrædelse i Militærstanden foregik 2den Juledag 1807. Den utrættelige Kronprinds Frederik plejede hver Dag Kl. 9 at udgive Parolen, ved denne skulde alle Afdelingschefeme personlig møde, hvad enten de havde noget at fremføre eller ikke, tillige alle lavere Officerer, som havde et eller andet at melde eller bede om. Broder Jens var den, der førte mig derop for at præsentere mig og ansøge om et Frikorporalsnummer til mig; efter en ganske kort Audients blev Anmodningen tilstaaet, og to Dage efter modtog jeg min Udnævnelse, hvormed fulgte en beskeden Løn, der dog ikke var uden Betydning for Moder. Som Frikorporal ansattes jeg i den yngste af Militærinstitutets tre Klasser, og ved Begyndelsen af 1808 oprandt nu et nyt Skoleliv for mig. Egentlig var det med Bedrøvelse, jeg sagde Farvel til den Schouboeske Skole og mine Venner der, men i de nye Forhold fandt jeg ogsaa gode Kammerater, med mange af hvilke jeg har delt ondt og godt, indtil de i Aarenes Løb ere gaaede forud. Blandt disse nævner jeg først min endnu (1878) levende Kollega, General Gothold Møller, der førend han blev Frikorporal havde gaaet i Efterslægtens Skole og der var bleven intim Ven med min kære og højtagtede Svoger David Borgen (se Pag. 180). Begrebet Kammerat forudsætter rigtignok en vis Alderslighed, men det gjaldt ikke i Militærinstitutet, hvor Aldersforskellen selv mellem Klassekammerater kunde variere fra 13 til 22 Aar, noget som upaatvivlelig var til Skade for de yngres Moralitet. Blandt de ældste af mine Klassefæller var en holstensk Præstesøn, han forstod ikke eet dansk Ord og plejede,

[1]) Frederik Jensen, Skolelærer og Dannebrogsmand, f. 1771, † 1850, gift med Ane Margrethe Timm.

naar han blev spurgt om sit Navn, med megen Godmodighed at ramse op: „Bahn Bahnson, mein Vater ist Pastor, ich bin aus Cyrau gebürtig“ (et Sogn i Nærheden af Lübeck). Han blev siden en flink Officer, Adjudant hos General Castonier, med hvis Datter han giftede sig, senere er han død som Branddirektør ved Viborg. Den næste var ogsaa Præstesøn, Bendtz, som nok i Jylland var bleven ansat som Underofficer ved 1. jydske Regiment; det var gjennem Regimentchefens Anbefaling, han nu skulde forsøge at blive Linieofficer, men det mislykkedes; han fik senere Plads ved en af de anekterede Bataillioner men døde i forholdsvis ung Alder. Samme Skæbne havde Nr. 3, Blank, Søn af en Kommandersergeant ved fornævnte Regiment, hvorimod Nr. 4, Käsemodel (ligeledes Søn af en Kommandersergeant sammesteds) virkelig blev Linieofficer. Af tidligere Bekendte kom jeg paa Institutet sammen med Lunding, en Slægtning af min Omgangsven Lüttichau, med den tidligere omtalte Peter Recke og min Fætter Hans Lønborg[1]). Sidstnævnte, Søn af Oberst Christoffer L., havde begyndt som Discipel i Helsingørs Latinskole, hvor han optraadte med megen Selvtillid, men ikke gjorde synderligt ved Læsningen; Rektoren vilde derfor ikke dimittere ham til Universitetet, hvilket krænkede ham stærkt. Han besluttede da at gaa Militærvejen, men stødte paa Modstand hos Faderen, der havde haft store Planer for denne Søns Fremtid. Tilsidst gav hin dog efter, men sagde: „Ja vil Du virkelig være Militær, saa skal Du ligesom Din Broder Fritz begynde fra neden, og dette bliver mit sidste Ord.“ Han blev da ansat som Guide, indkvarteret her i Byen og døjede meget ondt, men fik ved Generalkvartermester Wegeners indflydelse hos Kronprindsen omsider Tilladelse til at frekventere Institutet med Bibehold af sin Guidelønning og blev paa denne Maade, skjøndt meget ældre end jeg, min Klassekammerat. Senior i Klassen hed Stenballe, oprindelig jysk Bondekarl, han havde været Menig i Kongens (Kronens) Regiment, var senere avanceret til Korporal og blev som saadan befunden værdig til at komme ind paa Officersinstitutet; blandt de yngste

---

[1] f. 1789, † 1860, Oberst.

vare mine Samtidige, Schlegel, Lunding, Funch, Ringsted, foruden den før omtalte G. Møller, allesammen i 12—14 Aars Alderen. Ikke allene i Henseende til denne bestod Forskellen, men ogsaa i sociale, ydre Forhold. Blandt Kammeraterne i Klassen fandtes der saaledes en Greve E. Bernstorff, Arving til Gyldensten, en Baron Brandenstein (en Tysker, som Aaret efter blev Lieutenant i Livgarden til Fods), blandt Officers-Eleverne kan jeg nævne Grev Baudissin, senere bekendt som Brigadechef i Oprørshæren, hvortil han drog, uagtet der for hans Skyld allerede 1848 var bleven oprettet en Sekond-Majors Plads i Garden, Fr. Bülow (Sejrherren fra Fredericia 1849) samt to Brødre Ørum, Præstesønner fra Jylland. De bleve vel Officerer, men sikkert ufortjente, naar henses til deres Dovenskab og Mangel paa Evner. Bülow optraadte paa Institutet i Frikorporals Uniform, men var forøvrigt udnævnt til Officer forinden; det var et Arrangement, hvorpaa han var indgaaet med Skolens Chef, du Plat; men da denne en Gang dikterede ham en Straf af Fugtel, nægtede han at modtage den, saasom han var berettiget til at bære Felttegn. Dette Exempel oplyser noksom, til hvilke Uregelmæssigheder en slig Sammenblanding kunde føre. Ved min Fætter Hans Lønborgs Optagelse blev Maalet dog først rigtig fuldt, thi nu var der baade Officerer, Underofficerer og en Menig paa samme Skolebænk. Tonen var ikke desto mindre nogenlunde god, under alle Omstændigheder langt bedre end strax efter Institutets Oprettelse, thi den Gang hændte det ingenlunde sjeldent, at Eleverne mødte med en Perial eller fik den ved Hjælp af en medbragt Flaske Brændevin.

Vor Udstyring var tarvelig; den bestod af Hat med Fjer, Trøje, Buxer og et Livgehæng med Sabel, men det var sikkert den billigste Skole, hvori nogen kunde faa sine Børn oplærte[1]). Thi ikke allene fik vi Undervisningen aldeles gratis, men tillige erholdt vi jo Lønning og Brød samt i Reglen ogsaa alle Bøger og Rekvisitter frit leverede til Brug fra Afdelingerne, naar de blot rekvireredes ad Tjenestevejen. Desuden fik vi hver Maaned

[1]) Foruden dette danske Militærinstitut existerede der et holstensk i Rendsborg samt et norsk i Christiania.

udleveret 1/4 Bog Bikube og 1/4 Bog Koncept-Papir, 6 Penne, 1 Blyant samt hvert Kvartal foruden visse andre Genstande 1 Brev Güntherblaat og 1 Brev Karmin, hvilket ganske vist kunde betegnes som Ødselhed. Der var tre Klasser og Kursuset varede følgelig normalt tre Aar at gjennemgaa.

Blandt Lærerne var Bierfreund[1]) den, jeg har kjendt længst og husker bedst, han døde for faa Aar siden og var da over 90. Han var en ret mærkelig Personlighed, der i sin Tid var bleven dimitteret som Student fra det Schouboeske Institut. I Aaret 1801 dukkede han imidlertid op som et meget forfaldent Subjekt. Usselt og snavset klædt kom han vandrende til Helsingør, hvor han lod sig hverve som Menig i sjællandske Jægerkorps. I dette opdagede man dog snart, at han besad Egenskaber, der under passende Vejledning kunde bringe ham højere op, og til Ros for Korpsets Disciplin og Aand være det sagt, at det virkelig lykkedes at gjøre noget ud af Manden. Han blev snart forfremmet til Underofficer, som saadan sendt til Militærinstitutet og derfra forholdsvis hurtigt dimitteret som Fændrik. I Aaret 1807 var han som Lieutenant ved Marineregimentet udkommanderet paa Batteriet Trekroner. Efter Kapitulationen fik han det Hverv at føre en Barkasse med Marinere til København. Der opstod Mytteri undervejs, men B. hævdede sin Post, saarede et Par af de værste Tumultanter og kom velbeholden i Land ved Toldboden. Senere forflyttedes han til Kongens Regiment (den Gang med Garnison i Helsingør), men var ved min Optagelse paa Institutet Inspektionsofficer over de i Kastellet indkvarterede Frikorporaler (til hvilke jeg ikke hørte). Efter at have forlovet sig lagde han sig efter det juridiske Studium og naaede virkelig — i Modsætning til Broder Jens — at blive Kandidat. Efter flere Aars Forløb ansattes han som Byfoged i Holbæk, senere blev han Borgmester og Byfoged i Nyborg samt Justitsraad. Han var Fader til den i Odense (Fyens Diskontokasse) bekjendte Etatsraad B. Jeg har mange Aar senere

[1]) F. L. B., f. 1782.

truffet ham og General Wedelfeldt begge 89aarige Oldinge i en Jernbanekupé i Jylland, hvor de rejste uden Ledsagelse.

Blandt Lærerne var ogsaa Dorschæus[1]) (d. ældre), Næstkommanderende paa Institutet og under du Plats hyppige Fraværelser i tjenstlige Hverv altsaa fungerende Chef. Han havde været gift med en Frk. Banner[2]) (D. af en afskediget Oberst B., der boede i Hus med os i Rosenborggade), men var nu Enkemand. Smuk var Dorschæus ganske vist ikke — tvært imod — men overfor Damer havde han altid et sødladent og indsmigrende Væsen. Hans Bolig laa i Kronprindsessegadens Kasserne, hvor han havde fire smaa Værelser, desuagtet arrangerede han et Bal hos sig, hvor baade Moder, Louise, Mine og jeg vare indbudne; blandt de smukkeste den Aften nævner jeg min ældste Søster, to Komtesser Raben samt tvende Frøkener Rømer. Da Ballet var forbi og Vognene kørte frem, kom han hen til Moder og meddelte hende denne Efterretning med Ordene: „Jeg er ulykkelig over at skulde træde frem som Dødens Sendebud; men — Deres Vogn er for Døren." For at skaffe Plads til de dandsende maatte ikke allene endel af Parrene opholde sig i Stuen ved Siden af Dandsesalen, men vi maatte ogsaa dandse efter dennes Diagonal. Man brugte paa de Tider næsten udelukkende at dandse de kedsommelige Engelskdandse og de dermed beslægtede Molinasko, Hornpipe og tilsidst Kehraus (et smagfuldt Navn!); kun yderst sjeldent kom det til en Vals, og da kun en „langsom Vals".

Siden jeg her er kommen ind paa Omtalen af Forlystelser, maa jeg med det samme maaske nævne, at de tidligere berørte Spadseretoure til Frederiksberg Have i Aarene 1807—09 atter kom stærkt i Mode. Man pyntede sig som til Gala, og Dorschæus var i sin smukke Mariner Uniform, højrød Kjole med mørkeblaa Rabatter med Guld, blandt de mest pyntede. Til den øvrige Stads føjede han hvide Casemirs Knæbenklæder, hvide Silkestrømper samt Sko med Spænder; saaledes udstyret vandrede han ad den uhyggelige, slet brolagte Vesterbrogade,

[1]) F. E. K. Dorschæus, f. 1773, † 1843, afs. som Oberstlieut. 1837.
[2]) Charlotte Amalie B., f. 1778, † 1807.

gjennem Frederiksberg Allee ud til Haven, hvor Maalet var Terrasserne ud for Slottets Facade. Der fandtes her Bænke i Mængde, alle overfyldte med promenerende; der gik man saa frem og tilbage for at se og blive beset, indtil man atter tilfods vendte hjem. Vilde man paa en saadan Udflugt rekreere sig, var man henvist til „Grotten", hvor der kunde faas et Glas Vand, maaske en Tvebak eller Peberkage dertil; men al anden Beværtning var som banlyst fra Haven. Derimod havde Kagekonen ved Indgangen vistnok en anselig Fortjeneste, men af denne maatte hun sikkert svare Afgift til den „Husgeraadskarl", der havde Post sammesteds. Som et Sidestykke til Dorschæus i Pyntelighed nævner jeg Søofficeren, Lieutenant Wolfgang Kaas, i sin klædelige Uniform med store Epauletter og med Benklæder, Strømper, Sko m. v. ligesom D. var han en statelig Personlighed, i Modsætning til denne, der af Naturen kun var svagt udstyret med Lægge, var disse hos K. ualmindelig store, nogle svære Aareknuder hjalp med og gav Benene Udseende af en slet udført Udstopning. Disse Promenader til Frederiksberg holdt sig lige til efter Tyverne; fra 1812 erindrer jeg at have set derude en anden Søofficer, Rosenstand, der efter at være kommen tilbage med Lommerne fulde af Penge fra Antwerpen, hvor han havde gjort Tjeneste paa Scheldeflaaden, klædte sig i lignende Galadragt ved Promenaderne om Onsdagen, hvor Maalet var at betragte Hoffet, naar det i højstegen Person til Publikums Fornøjelse roede om i Kanalerne, medens Gardens eller Kongens Regiments Musikkorps spillede dertil. For Rosenstand gik det siden sørgeligt tilbage, han skejede ud og blev tilsidst en bekjendt Plattenslager, der jævnlig tiggede en Mark hos gamle Bekjendte (hvad han ogsaa har gjort hos mig). En anden Officer fra samme Tid var den agtede Artillerioberst Clausen, der 1818—20 boede i Kastellet og som om Søndagen i stiveste Puds vandrede frem og tilbage til Frederiksberg ledsaget af sin Frue, der da var pyntet i lys Kjole, rødt Sjal, gul Hat med grøn Fjer o. s. v. For at ende med Dorschæus igjen kan jeg oplyse, at han, endnu inden jeg forlod Institutet, giftede sig for anden Gang; den udkaarne var en Kusine til hans første Hustru, lige-

ledes født Banner[1]). Hans Tilbøjelighed for Slikkerier paaførte ham en temmelig stor Konditorgæld, der atter medførte, at han ved en Reduktion blev afskediget, senere fik han en Landejendom, Rosengaarden ved Ringsted, hvor han, saa vidt jeg veed, døde. Enken boede 1840—48 i Hus med mig; hendes Søn var Lieutenant i samme Bataillon, hvori jeg var Major, han døde som Postmester i Kallundborg.

I Vinteren 1807—08 opstod pludselig det Rygte, at der ude fra Provindserne, hvor de laa fordelte, vilde komme franske Tropper til København, hvis Beboere da alle skulde tage dem i Indkvartering. Det sagdes, at de skulde gjøre Indfald i Sverrig; Rygtet vakte endel Røre i Byen, men bekræftede sig som bekjendt ikke. Paa samme Tid var det, at Koldinghus brændte af, og at de spanske Tropper paa Fyen gjorde Revolte, særlig i Nyborg, hvis Kommandat, Güldencrone, i den Anledning blev afsat; Onkel C. Lønborg blev hans Efterfølger (muligvis dog først 1—2 Aar senere), ogsaa i Roeskilde gik det livligt til, en derværende Kapitajn d'Origny reddede den franske Chef og blev i den Anledning (men dog først lang Tid efter) dekoreret med Æreslegionens Ridderkors.

Undervisningen paa Militærskolen var i flere Henseender forskellig fra de private. For det første varede den meget længere, i Stedet for 9—12 og 3—5 gik den daglig fra 8—12 og fra 2—6, Sommerferie kendtes ikke i denne; ved de tre store Højtider havde vi vel Ferier, men de vare yderst kortvarige; end ikke Søndagene havde vi helt til vor Raadighed, da Frikorporalerne skulde møde ved Parolen, navnlig for at se Vagtparaden trække op, desuden maatte vi turvis overvære Gudstjenesten i Garnisons Kirke, hvilket hver anden Gang, naar der prædikedes tysk, kun var en sløj Højtidelighed, da de fleste af os ikke forstod Sproget. Ogsaa paa selve Undervisningsfagene var der betydelig Forskel. Foruden at der paa Militærinstitutet lagdes mere Vægt paa Mathematik og Tegning end i de private Skoler, kom hertil alle de strængt militære Fag saasom Exercits,

---

[1]) Charlotte Hedevig Sophie B., f. 1788, gift 1811.

Felttjeneste, Parader, Gymnastik og Svømning. Men det var en stor Fordel ved min nye Opdragelsesanstalt, at vi ikke bleve forkælede ved for megen Stuelæsning og Stillesidden ligesom ogsaa, at der jævnligt blev foretaget længere udgaaende Øvelsestoure, der foruden at styrke Legemet skaffede os et fortræffeligt Kendskab til Stadens Omegn i adskillige Mils Omkreds.

Ved Foraarstid 1808 forlod Moder sin interimistiske Bolig i Rosenborggade og flyttede ind i en 1ste Sals Etage ved Nørrevold, hvor nu Güldenløvesgade munder ud i den gamle By; hvilket dog for mit Vedkommende ikke blev af større Betydning; mit Liv fortsattes uden megen Forandring, de Schouboeske Kammerater forsvandt mere og mere fra Synskredsen og blandt mine nye var der heller ikke faa, navnlig blandt de ældre, fra hvem jeg trak mig endel tilbage, hvorved jeg ganske vist undgik de Udskejelser, nogle af disse gjorde sig skyldige i; men tillige kom jeg til at staa mere isoleret, end Tilfældet havde været før. Hertil bidrog ogsaa at mine allernærmest staaende, Tvillingbrødrene, bleve udkommanderede tilsøs, og at jeg endogsaa i Hjemmet kom til at savne jævnaldrende. Vel var der jo Personer nok; foruden Søstrene, som boede hjemme, saa jeg jo næsten daglig Jens og Georg, men disse ældre Mennesker havde hver sine Interesser at varetage, og til „lille Julius", hvilket jeg i lang Tid vedblev at hedde, blev der i Sandhed kun taget saare lidet Hensyn.

Imidlertid havde Jens forberedt sit Bryllup. Georg blev Livjæger og gjorde som saadan Tjeneste sammen med den øvrige Garnison; han modtog herfor et lidet Gehalt og understøttedes forøvrigt utrætteligt af den ældre Broder, der holdt ham til at fortsætte Studierne paa Kunstakademiet og forresten animerede ham paa bedste Maade til at blive Arkitekt. Disse Studier fik for saa vidt nogen Betydning, som de lettede ham Overgangen til at blive Sekondlieutenant i 1. jyske Regiments anekterede Bataillon, han ansattes ved et Jægerkompagni med Garnison paa Samsø, hvor der blev overdraget ham Udførelsen af et Batteri „Bossernes Redoute". For dette sidste Hverv kunde han takke en Grev Moltke, der ogsaa tog sig

venligt af ham, da han 1810 var meget syg. At blive Officer var nu paa den Tid just ikke nogen vanskelig Sag, især hvis man vilde nøjes med Ansættelse i de anekterede Batailloner; men der var den Hage derved, at Ansættelsen skete med Forbehold af, at Anciennitetet først regnedes fra den Dag, man tog den reglementerede Examen.

I Løbet af Foraaret vendte Hans tilbage til København efter et længere Ophold paa Møen og Falster. Det gjaldt nu for ham at træffe et Valg med Hensyn til Livsstilling, og underligt nok endte det med, at ogsaa han blev Militær, først Cornet og siden Sekondlieutenant u. A. i det slesvigske Rytterregiment, der kantonnerede i Sydsjælland; efter en grumme kort Forskole afgik han til sin Afdeling men kom snart efter tilbage til Hovedstaden for at læse til Examen. Uddannelsen til denne foregik i den saakaldte „2den Afdeling af Dansk-Militærinstitut", der havde Lokale først paa Kongens Nytorv (hvor senere Vincent havde sin Restauration) senere i et nedlagt Sukkerrafinaderi i Bredgade, der efter nogle Aars Forløb købtes af Murmester Lüthans[1]). For den velbegavede og af alle afholdte Yngling var det en forholdsvis simpel Sag at absolvere den ingenlunde vanskelige Examen, der fordredes, og han fik allerede 1809 Anciennitet.

Min Søster Louise var nu omtrent 20 Aar gammel. Uden at have nydt nogen regulær Undervisning havde hun alligevel ved egen Flid erhvervet sig gode Kundskaber (dog ikke i Sprog eller Musik). Hun var en saare elskelig Pige, arbejdsom, kærlig og trofast i Sind. I vor lille Kreds var hun ubetinget det opmuntrende Element; takket være hendes Intelligents og Moders Interesse for Ungdommen blev vort tarvelige Hjem snart et yndet Tilflugtsted for en yngre livlig Kreds. Til denne sluttede sig hyppigt Fætterne Lønborg: Jens (siden Skolelærer paa Møen), Fritz, Student (død som Provst i Norge) og Hans, hvem jeg alt har omtalt tidligere. Jeg mindes en Aften, da Fritz og Hans var hos os, og Samtalen var kommen ind paa en eller anden militær eller politisk Foranstaltning, ved hvilken Fritz dadlede

[1]) Det omtalte Sted laa, hvor nu Bredgade Nr. 25 er beliggende.

enten Kongen eller de militære Autoriteter. Dette tog Hans, den iltre, disputerelystne Guide ham yderst fortrydeligt op; han vilde ikke taale sligt og truede med at gaa bort, hvis ikke F. gjorde Afbigt. Moder søgte at lægge sig imellem for at faa Gemytterne bragte i Ro. „Aa bør dog nu op med de Skænderier, det vedkommer jo ikke Dig!“ — „Jamen Tante,“ svarede Hans, „har han ikke fornærmet mig, saa har han fornærmet den Kjole, jeg bærer, og det taaler jeg ikke!“ — „Saa træk Kjolen af min Dreng, og spis dette Smørrebrød,“ — dermed endte Striden under Latter fra alle Sider. Foruden den før omtalte Madam Bødtger hørte denne Vinter ogsaa Kousinerne fra Møen til vor jævnlige Omgang, navnlig de ældre, Christence (f. 2. Aug. 1786, † ugift 20. Oktbr. 1812) og Anna Elisabeth (f. 13. Septbr. 1789, † ugift 26 Marts 1830); desuden kom der ogsaa andre, der oplivede det huslige Samliv, saa at vi ingenlunde førte noget Murmeldyrs Liv, tværtimod. Alt som Louise blev ældre, dannede hun, Moder og Madam Bødtger et Venskabs Trekløver, der i de nærmest følgende Aar lagde Grunden til hendes Bekendtskab med Jesper Peter With, som senere blev hendes Mand.

I Foraaret 1809 blev jeg konfirmeret; i min Egenskab af Frikorporal maatte dette selvfølgelig foregaa i Garnisons Kirke; den daværende Kapellan, hvis Navn jeg betegner med X. og som var Lærer ved Institutet, forrettede Handlingen. Tvillingerne vare 1807 blevne konfirmerede i Holmens Kirke af Provst Hjorth, og Vilhelmine blev det 1811 i Trinitatis af Onkel Johan. Medens de to sidstnævnte Præster toge det Hensyn til en agtet Kollegas fattige Enke, at de ikke vilde modtage noget Salær, var X. ikke saa fintfølende. Heller ikke i Valget af sine Konfirmander viste han denne Egenskab; samtidig med mig stod der saaledes paa Kirkegulvet et allerede noksom bekendt prostitueret Fruentimmer.

I Modsætning til, hvad der var almindeligt, benyttede X. ikke Balles Lærebog ved Konfirmations Forberedelsen men derimod en af ham selv forfattet „Moral for Krigere“, der dels var et Uddrag af Balle men ogsaa indeholdt meget andet. En Aftenstund i en Samtale mellem Onkel Ebbe fra Falster og Jens,

gjorde jeg — for dog ogsaa at sige noget — en Bemærkning om Samtalens Genstand: „Det er et kasuistisk Spørgsmaal", (et Udtryk jeg havde lært i hin Krigermoral); begge udbrød i høj Forundring over, at en nys konfirmeret Knegt som jeg kendte Betydningen af et saa sjeldent Udtryk. Dette var absolut første Gang, at nogen havde taget Hensyn til mine Ord, derfor husker jeg endnu saa tydelig Scenen, skøndt det er 70 Aar siden, den hændte. 3 Dage efter hin Aften nedkom Jens' Hustru med Moders første Barnebarn, den senere Sognepræst paa Fejø, Harald Paludan[1]).

Medens jeg var i Institutets 2den Klasse skete der en Tildragelse, kort efter at den unge Baron Brandenstein extraordinært var bleven udnævnt til Sekondlieutenant. En Lærer i Tysk, ved Navn Schnor, forstod ikke at sætte sig i Respekt, var partisk og vilde gjøre sig populær bl. a. ved i sit Hjem at etablere en Skak-Klub for Eleverne; men han opnaaede kun at gjøre sig ilde lidt, hvilket nogle lagde for Dagen paa en Maade, der ganske vist ikke var rigtig. I Stedet for at udpege de skyldige og faa disse straffede, udskældte han imidlertid hele Klassen for „Straszenjunge". Der var sikkert ingen mere ærekrænkende Maade, hvorpaa han kunde begegne disse Ynglinge, der alle følte sig meget skinsyge overfor deres Befalingsmands-Værdighed, og vi tog strax til Genmæle; jeg var nok undtagelsesvis den, der her lagde for. Snart efter voxede det til en almindelig Piben og Hujen. Rasende for han da ud af Stuen og meldte os til Dorschæus, der kom tilstede med dragen Sabel (!). Han stillede sig i Døren, beordrede os at forlade Gethuset, og efterhaanden, som hver passerede ud, fik han sin Fugtel. Ved denne Lejlighed viste Brandenstein sit venlige Sindelag mod de smaa; han vidste, at D. ikke turde slaa ham, baade fordi han havde Officersrang og var i Huset hos Dorschæus, og gik derfor ganske langsomt tæt forbi denne; imedens skyndte vi andre at smutte forbi og ud paa Gaden. Der stod vi saa paa Torvet uden Hat, Sabel eller Overtøj; men disse Sager bleve kort efter hulter til bulter

[1]) f. 16 Septbr. 1809, † 31 Novbr. 1883, gift 1858 med Johanne Cathrine Christensen, Præsteenke fra Jylland (f. 22 April 1836).

kylede ud til os. Dagen efter mødte vi som sædvanligt, men der forlød intet videre. Schnor selv blev kort Tid efter fjernet fra Skolen.

Felttjenesteøvelserne, der foretoges disse Aar, indskrænkede sig langt fra til Fælleder̃ne allene; ofte gik de langt ud; jeg erindrer, at vi engang havde været i Vedbæk, hvorfra vi først ud paa Natten kom hjem, Husdøren var da lukket, Beboerne sov de retfærdiges Søvn, og Portklokke fandtes ikke. Træt og udaset satte jeg mig paa Dørtrinnet og faldt snart i Søvn, men blev kort Tid efter vækket af Ulrik Vægter, der naturligvis var ret forbauset over at træffe mig i denne Situation. Da jeg havde forklaret ham Sagen, tilbød han at gjøre Allarm og vække Moder, men den Udvej turde jeg ikke gaa ind paa. Saa foreslog han min Søster. Dette huede mig bedre. „Hvad hedder hun?“ spurgte han; i min Vaande vilde jeg dog ikke give Louises Navn til Pris for alle og enhver og svarede derfor Elisabeth. „Jfr. Elsabeth, Jfr. Elisabeth!“ brølede Vægteren, men der kom naturligvis ingen. Først efter flere Timers Forsøg lykkedes det os endelig at faa et Kældervindue vristet op, gjennem hvilket jeg slap ind i Huset

En anden Gang vare vi paa en flere Dages Tour komne saa langt som til Frederiksborgegnen, hvor vi skulde gaa frem med Blænkere forud, bagud og til Siderne. Jeg havde faaet Post som yderste Sideblænker men vidste ikke, at inpassable Genstande, som f. Ex. Moser, ikke maa lægges mellem Blænkerne og Troppen. Da jeg saa i Skoven kom til en Mose, gik jeg uden om. Den strakte sig imidlertid videre og videre ud til Siden, saa at jeg tilsidst var bleven aldeles afskaaren og ene vildfarende vandrede om paa Maa og Faa. Først henimod Aften naaede jeg en Udkant og saa Byen ligge noget borte. I den Tro, at de andre allerede vare gaaede hjem, travede jeg da derhen, men her havde man ikke seet noget til Frikorporalerne. Jeg mente imidlertid, at det var bedst at afvente deres Komme, indkvarterede mig hos Moders Fætter, Farver Bendixen, hvis unge Kone sørgede rigeligt for mig og gav mig en dejlig blød

Seng at sove i. Først i Nattens Løb indtraf Hovedstyrken til Hillerød.

„Men hvor er Paludan?" blev der da spurgt. Langt om længe opklaredes det, at jeg laa hos Bendixens. „Naa ja, lad ham da sove, men sørg for, at han møder til rette Tid imorgen," lød den humane Ordre, som ogsaa blev efterkommet; jeg fik ikke saa meget som en Tilrettevisning for denne Fadæse, hvilket tilvisse var saare liberalt.

Ved en anden Udflugt var det i Forvejen bleven bestemt, at vi skulde overnatte paa Holtegaard, der ejeds af Peder Reckes meget gæstfri ældre Broder Ernst[1]). Denne havde oprindelig været Søofficer, men kom paa Kant med Kapt. Sneedorff, forlod Marinen og blev Kavallerieofficer, han giftede sig med en Datter af Mæglerfamilien Gandil[2]) her i Byen og levede nu flot paa Holtegaard: Officererne bleve om Natten indkvarterede i Stue Etagen, alle vi Elever arrangerede os i Høet paa Loftet, hvor vi snart sov saa fast, at Peder og hans Sammensvorne ubemærket kunde binde Reb om vore Ben, der ved Appellen om Morgenen paa givet Signal fløj op under Hanebjælkerne.

Ernst R. blev senere forflyttet. Den franske General Davoust, Prinds af Eckmühl, havde besat Hamborg og for haardt frem mod Byens Indbyggere: det danske Troppekorps i Holsten — der var afhængig af Franskmændene — skulde ved den Lejlighed afgive et Ordonnants Korps tilligemed en Ordonnants Officer. Korpset fik Navn af „Sjællandske Husarer" (Uniform i Lighed med de andre Husarer kun at Snorene vare gule og af Guld), til Chef for det valgtes R., navnlig fordi han var stiv i det franske Sprog, og til Ordonnantsofficer Kaptajn Danneskjold-Løvendal, en ualmindelig høj og spinkel Mand, tidligere Jægerofficer, R. derimod var meget svær men ligeledes høj af Vækst. Dette Valg gav Davoust Anledning til at raillere over de Danskes „lette Tropper". Paa Grund af sin Korpulence — han vejede 19½ Lispund — maatte R. tilsidst gaa af, han døde i Fattigdom.

Foruden at deltage i disse Tjenesteøvelser færdedes jeg paa

[1]) Ernst David v. d. R., f. 1785, † 1836, Major.
[2]) Marie Louise Christiane G., f. 1787, † 1855.

denne Tid jevnlig i Hovedstadens Omegn ledsaget af min Fætter Hans Jacob Paludan (f. 20 Aug. 1797, † 3 Juni 1830), der boede i Huset hos Moder, indtil han som Artillerikadet kom ind paa Akademiet. Han var Søn af Præsten i Fanefjord, en godlidende og flittig, men noget indesluttet Dreng, meget lidt smuk men almindelig afholdt baade af Overordnede og Kammerater. Som Officer lagde han sig efter det videnskabelige i Artillerifaget og blev derved Lærer ved den ny oprettede Artilleri-Underofficersskole, desuden dyrkede han Malerkunsten og Fransk med Lidenskab. H. J. døde som Premierlieutenant eller Kaptajn ramt af et Slagtilfælde, medens han besøgte sin Broder Fritz, der var Præst i Norge.

Ved Flyttedag 1810 skiftede Moder paany Bolig; denne Gang blev det ved Gammelstrand Nr. 3, at hun slog sig ned, uden at jeg erindrer Grunden til Ombytning af Lejligheden. Denne var yderst indskrænket: kun 2 Værelser og et Tagkammer, som Hans og Jacob disponerede over; desuagtet havde vi gentagne Gange Besøg af Kusinerne fra Møen, af og til ogsaa af Hans, hvorimod Georg forblev paa Samsø, hvor han foruden Batteri-Anlægget ved Bosserne havde faaet overdraget Anlægget af en Havn. Heller ikke Tvillingerne saa vi noget til, da de vare udkommanderede til Norge, hvor Christian blev delagtig i Erobringen af den store engelske Konvoj, og Frederik gjorde sig bemærket ved en lille Affære ud for Stavanger, hvilken Begivenhed forskaffede ham Ridderkorset. Prisepengene delte de to, der altid broderligt havde skiftet ondt og godt med hinanden; det har sikkert været dem en Sorg, at de ikke ogsaa kunde dele Dannebrogsordenen. Efterhaanden, som Pengene anvistes til Udbetaling, faldt der ogsaa noget af til Moder og Søstrene, saaledes mindes jeg, at de 1811 for disse uventede Indtægter lejede Sommerbolig i et Hus tæt ved Søen i Gentofte, som af Ejeren, en Englænder Mr. Jones, anbefaledes særligt, da man derfra havde Udsigt „til Kongens Veje og Postkareten". Om Huset ved Gammelstrand kan bemærkes, at det laa lige ud for „Gabestokken": en Pæl med nogle Trins Forhøjning samt en Kæde med Halsjern; den blev stundom benyttet til de noksom beryg-

tede Fiskerkællinger, naar de havde været altfor uartige; dog aldrig i min Tid.

Paa dette Tidspunkt var det, at Familien Bødtger led sit første oekonomiske Nederlag. I Huset kom da Studenten Jesper Peter With som Lærer for de yngre Børn: Mine — længe efter gift med Sophus Zahle — og Rasmus, f. t. Præst i Jylland. Louise, der jævnlig færdedes i dette Hus, kom derved i Bekendtskab med Studenten, og 27 Decbr. 1811 bleve de forlovede; men allerede længe førend dette indtraf, var baade W. og hans Venner Hans Gram og J. P. Mynster jævnlige og meget kærkomne Gæster i min Moders trefags Stue ved Gammelstrand. W.s Moder var født Fenger, Magdalene Margrethe (f. 3 Juli 1770, † 5 Juni 1818), en elskværdig og gæstfri Kone, Enke efter Kaptajn og Ekvipagemester Mauritz W. i asiatisk Kompagnis Tjeneste (f. 12 Marts 1747, † 24 Decbr. 1810); hun boede sammen med sine to Brødre, Præsten Rasmus og Sæbesyderen Johannes F. (hver af dem gift med en Frk. Meinertz) i sin Fædrenegaard paa Christianshavn i Strandgade, om hvilken det fortælles, at Tordenskjold havde været der tilhuse hos Familien Lehn.

Ogsaa Broder Hans havde ved denne Tid forlovet sig; hans Kæreste hed Lise Marcher, Datter af en Præst i Jylland, hvis Enke — nærbeslægtet med den paa Møen udbredte Familie Mackeprang — havde slaaet sig ned i en Landsby i Nærheden af Stege. Datteren Lise, en meget smuk Pige, færdedes dog mere i de Pfaff'ske og Müllerske Familier end hos Moderen. Hun havde ogsaa en Broder, en intet læsende Student, som var jævnlig Gæst hos Moder og som siden blev Toldbetjent i Vestindien, hvor han nok døde.

Paa Grund af den indskrænkede Plads i Huset og de mange Besøg, der gav endel Uro, dels ogsaa fordi jeg jævnlig ledsagede Moder, naar hun var ude, eller i al Fald hentede hende hjem, blev det ikke til megen Alvor med min Læsning, uagtet Tiden for min Afgang fra Militærinstitutet nu nærmede sig med stærke Skridt. Der blev i Hjemmet egentlig ikke udøvet noget Tryk paa mig til at klemme paa, mere end min egen Lyst — der sandelig ikke var stor — drev mig; men ved Siden deraf kom

der ogsaa andre Hindringer og Fristelser, som holdt mig fra Bøgerne.

1810 afgik Chefen for Landkadetkorpset, Oberst Lorentz, til norske Livregiment; han afløstes af du Plat, og det bestemtes da, at saavel Institutets 1ste og 2den Afdeling som det holstenske Militærinstitut i Rendsborg fremtidig skulde gaa ind under Kadetkorpset, der altsaa blev den eneste militære Planteskole til Fodfolkets og Kavalleriets Officersklasser. Landkadetterne havde hvert Aar sine Opmaalingskursus, og i disse kom vi nu til at deltage, hvilket ogsaa foranledigede et Afbræk i Studierne. Vi besøgte under denne Udflugt Hammermøllen ved Hellebæk, hvor en Geværfabrik var etableret, som efter privilegeret Kontrakt skulde forsyne baade den danske og norske Armee med Geværer og andre Vaaben mod et Vederlag, der, førend Norge blev skilt fra Danmark, saa vidt jeg veed, var 26,000 Rdl. aarlig. Den ofte besungne Grevinde Schimmelmann havde paa Hammermøllen tillige et Bomuldsspinderi en miniature, som vi med megen Interesse besaa ved samme Lejlighed. Først ved Høsttid afsluttedes disse Øvelser, og nu skulde der altsaa klemmes paa igjen med Læsningen.

For at fremme denne, mere end det kunde ske i Hjemmet, sluttede jeg mig sammen med min tidligere omtalte Kammerat, Gotholdt Müller, der den Gang boede paa Christianshavn i det saakaldte Schimmelmannske Sukkerhus, hvor hans Stedfader (Bentsen) var Bogholder. Det lød jo for saa vidt smukt nok, men førte dog ikke til meget, thi vi kom snart i Gang med en livlig Leg paa dette vidtløftige Bygningskomplex's umaadelige Lofter, hvor al Driftsvirksomhed allerede forlængst var standset, thi de vestindiske Øer var jo i Fjendevold, og al oversøisk Skibsfart, hvad enten den havde Vest- eller Øst-Indien til Maal, var ophørt.

En tredie Hindring for mine Studeringer var de hyppige Besøg i Theatret, som denne Vinter saa fristende gav Anledning til. Tidligere havde baade Land-, Sø- og Artillerikadetterne haft Fripladser i en Loge de tre reglementerede Spilleaftener. Da nu Frikorporalerne bleve slaaede sammen med Landkadetterne

blev det ved kgl. Bestemmelse ordnet saaledes, at hine hver Spilleaften fik tre Fribilletter; naar det da traf sig, at en eller anden af mine Kollegaer hellere vilde blive hjemme og repetere, henvendte han sig gjerne til mig, tilbød mig sin Plads og lokkede mig paa den Maade til at forsømme min Pligt, hvad jeg, der kun var 16 Aar gammel, ikke havde Eftertanke eller Kraft til at modstaa. Baade paa Institutet og hjemme stod jeg jo under ældres Indflydelse, og baade hist og her burde man ganske vist have gjort Indsigelse mod denne Maade at anvende Tiden paa. Intet saadant skete imidlertid, og Examenstiden nærmede sig med stærke Skridt. Henimod Slutningen af December var den forbi; jeg bestod vel, men rigtignok kun med et saare tarveligt Resultat, af 21 dimitterede Elever blev jeg Nr. 17 og fik kun tredie Karakter; i to Fag faldt jeg igjennem og fik derfor reserveret Anciennitet, indtil jeg efter en vis Tids Forløb havde indhentet det forsømte. Der existerede i den Tid noget, der hed „Restexamen"; en saadan maatte jeg underkaste mig i Foraaret 1811, heldigvis klarede jeg da Skæret denne Gang med Anstand.

Saa blev jeg da Sekondlieutenant med Anciennitet fra 27 December 1810; $16^1/_4$ Aar — som jeg var — var det kun ringe bevendt med Modenheden, det indrømmer jeg villigt nu; uden at være fremtrædende eller selvstændig skulde jeg nu altsaa ud i Livet og kommandere Mænd. Et lidet Exempel paa min Mangel af Menneskekundskab maa her anføres:

De bestaaede Elever bleve, forinden Fordelingen fandt Sted, forespurgte om, i hvilken Afdeling de ønskede at indtræde. Ønsket om hurtigst mulig at kunne avancere til Premierlieutenant fremkaldte selvfølgelig en nøje Granskning i Kalenderen om, hvor de bedste Chancer vare at finde; dette var tilsyneladende Tilfældet i 2det jydske Regiment, og jeg opgav derfor dette som mine Ønskers Maal. Ved Indstillingens Afgivelse bleve vi præsenterede for Kongen; du Plat nævner mit Navn og tilføjer: „han ønsker at blive ansat i 2det jydske Reg." Kongen bemærker da til mig: „Var det ikke bedre, at De forblev i mit Regiment?" Dum, som jeg var, svarede jeg: „Her er saa dyrt

at leve; jeg tror, der er billigere paa Landet;" hvortil Kongen atter bemærkede: „Saa kan jeg vel hjælpe Dem her." Du Plat tilføjede: „Naar Hs. Majestæt er saa naadig mod Dem, er Valget let." Jeg tav, men blev blodrød af Skam over min Kejtethed. Resultatet blev, at jeg alligevel kom ind i Kongens Regiment, og trods at jeg begyndte som 6te Lieutenant (nemlig Landkadetterne Cramer og Møller samt Frikorporalerne Hahn, Lunding, Steenballe og jeg) og — hvis man regnede de à la suite staaende Officerer med — havde 29 foran mig, saa viste det sig hurtigt, at denne kgl. Bestemmelse blev til stort Held for mig. Men hvem kunde vel ogsaa forudse, at jeg efter 13 Maaneders Forløb var avanceret 11 Numre frem.

Til Belysning af den Intelligents, der fandtes i Korpset, kan nedenstaaende lille Exempel tjene: En af de 11, der afgik kort efter min Udnævnelse, var ansat som Inspektionsofficer ved Frikorporalerne og skulde diktere til os de indleverede Examensspørgsmaal. Blandt andre havde Læreren i Dansk indleveret følgende Spørgsmaal: „Naar bruges det stumme E." (Det var skrevet med danske Bogstaver). Lieutenanten dikterede: „Naar bruges det stumme X?" Han bar i lang Tid derefter Øgenavnet „det stumme X".

At Frederik VI saaledes tog sig af Officerernes private og oekonomiske Anliggender og det endog ret faderligt, idet han personlig dikterede Straffe for dem, der forsaa sig mod Ærens Bydende, Loven eller Vedtægter, derpaa kan ogsaa efterstaaende Exempel tjene. I Holsten havde han som Kronprinds og Chef for Armeen været meget sammen med den bekjendte Generalkvartermester Ludvig Jacob Binzer (f. 14 Febr. 1746, † som Generalmajor og Chef for Generalkvartermesterstaben d. 11 Novbr. 1811), til hvis Søn Carl Ludvig B.[1]) han stod Fadder og skænkede et Officerspatent paa Vuggen. Denne Søn, der nu var Kompagnichef i Kongens Regiment, førte et om just ikke udsvævende saa dog ret frit Levned, hvilket den fint dannede men strixe Fader misbilligede; han allierede sig med en smuk, men bor-

[1]) f. i Kiel 14 Juni 1784, † i Horsens 6 Novbr. 1833.

gerlig Pige, en Skrædderdatter[1]) og vilde gifte sig med hende, men herover blev Faderen fortørnet og udvirkede hos sin høje Chef, at Sønnen blev forsat til en anekteret Bataillon i 2det jyske Regiment, fra hvilken han ikke maatte komme tilbage til Kongens Reg. C. L. B. tog da sin Afsked, blev senere Toldkontrollør i Horsens, hvor han døde i smaa Kaar[2]).

Carl Ludvig Binzer var saaledes en af de 11, paa hvem jeg avancerede i mit første Officersaar; Meinig fik hans Kompagni, og Grev L. Platen blev Stabskaptajn i 5te Kompagni.

General Jul. Paludans Optegnelser slutter her; hans kort efter paafølgende Død (15 April 1879) har forhindret deres Fortsættelse, hvilket af Manuskriptet ses at have været paatænkt. I biografisk Lexikon XII, pag. 534—35 har Oberstlieutenant Lesser sat ham et smukt Eftermæle. Sammesteds (pag. 535—36) har Pastor A. Jantzen i Gentofte biograferet hans Fader, Præsten Peder Paludan og der hentydet til nogle Ungdomserindringer, hvortil Sønnen Jens Jacob P. er Forfatter og som dennes Søn, Præsten paa Fejø Harald P. sikkert uden at beregne Rækkeviden, det kunde faa, har ladet offentliggjøre i Frederiksborg Skoles Program 1874. Af andre skrevne Efterladenskaber, forefundne blandt min Grandonkels Papirer, fremgaar det, at han har taget sin Brodersøns (Harald P.) Offentliggjørelse af disse Ungdoms Erindringer meget ilde op, da udenfor staaende gjennem dem lettelig maatte faa det fejlagtige Indtryk, at hans

[1]) Marie Christine Schmidt (f. 3 Septbr. 1790, † 16 Septbr. 1871.

[2]) En Datter af ham, Louise (f. 15 April 1815, † 18 Novbr. 1882) blev gift med oven omtalte Jesper P. Withs ældste Søn Moritz Peter W. (f. 4 Mai 1814, † som fhv. Herredsfoged i Gram (Slesvig) og Prokurator 7 Aug. 1883), en anden Datter Colline (Ina) Emilie (f. 20 Januar 1829) blev gift med Moritz W.s Broder, senere Højesteretsassessor Reinhard Christian W. (f. 18 Oktbr. 1824, † 13 Juli 1893) og en tredie Datter Charlotte (f. 28 Jan. 1819, † 16 Septbr. 1871) var forlovet med nok en Broder Rudolph Joachim With (f. 4 Febr. 1817, † som Reservelieutenant og Landmaaler 3 Novbr. 1851), der døde, inden deres Giftermaal havde fundet Sted. Den omtalte Kaptajn og Toldkontrollør Carl Ludvig Binzer var saaledes Meddelerens, Kom. Withs Bedstefader paa mødrene Side.

Fader var et karakterløst Mæhæ og Moderen en haardhjertet Rappenskralde. Det foran givne Billede af Moderens Liv, medens hun under megen Selvfornægtelse i smaa Kaar hæderlig opdrog sin store Børneflok, giver forhaabentligt et andet og bedre Indtryk af denne yderst agtværdige Moder. Der kan derfor her være Anledning til at henlede Opmærksomheden paa, at Jens Jacob Paludans Beskrivelse af Livet og Forholdene i Asminderød Præstegaard 1795 til 1799 bør modtages med stort Forbehold.

P. V. Jacobsens Ansættelse i det danske Kancelli.

Af Arkivar **G. N. Kringelbach.**

Hr. Bibliotheksassistent Jul. Clausen har i en Note til P. V. Jacobsens bidende Karakteristik af Personalet i det Kontor, i hvilket han var ansat d. 28 Oktbr. 1828 (s. persh. Tidskr. IV Række 2, pag. 72) ikke alene betegnet det som *sandsynligt*, at J. dengang gjorde Tjeneste i Kancelliets 1. Departement, og altsaa deltog i Behandlingen af Kirke- og Almueskolevæsenets Anliggender, men har endog *navngivet* tre af de Mænd, til hvem J. altsaa ved sin alt andet en flatterende Skildring skulde have sigtet.

Denne Hr. C.s Antagelse, der ligesom dens Begrundelse er ganske uholdbar, bør formentlig — ialtfald af Hensyn til de navngivne Mænd — ikke staae uimodsagt. Jeg skal derfor i det følgende gjøre Rede for de virkelige Forhold, efterat jeg først har paaviist de Feil, der findes i Hr. C.s Præmisser og have umuliggjort et rigtigt Resultat, men helt kunde have været undgaaede, saafremt Hr. C. havde benyttet sin Kilde: Statskalenderen paa den rette Maade og havde taget større Hensyn til selve P. V. Jacobsens Text, end Tilfældet har været.

Naar saaledes Hr. C. i sin Note siger: „Da han (sc. Jacobsen) imidlertid nævner to „Cancellister" som fast ansatte, har det sandsynligviis været i 1. Departement, hvor Justitsraad G. H. Richter var Chef, C. Bang og L. C. Fasting 1. og 2. Cancellisekretær. De andre Departementer havde kun én Cancellisekre-